

Θέματα Νεοελληνικής Ιστορίας Γ' Λυκείου Κλάδος Οικονομίας

ΤΟ ΚΡΗΤΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ ΑΠΟΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΑΠΟΨΗ ΚΑΤΑ ΤΟΝ 19^ο ΚΑΙ ΤΙΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ 20^ο ΑΙΩΝΑ

Ε. Η ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΗΣ ΑΥΤΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ Η ΕΝΩΣΗ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ ΜΕ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

1. Η οργάνωση της Κρητικής Πολιτείας

Διδακτικοί στόχοι

- Να κατανοήσουμε τον ενθουσιασμό των Κρητών κατά την άφιξη του Γεωργίου και την έναρξη της αυτονομίας της Κρήτης το 1898.
- Να αντιληφθούμε τι σήμαινε το νέο καθεστώς της τουρκικής επικυριαρχίας και της διεθνούς προστασίας για το νησί.
- Να παρακολουθήσουμε τις εργασίες της Κρητικής Πολιτείας και να αντιληφθούμε τη σημασία σύνθεσης μικτής Επιτροπής και Κρητικής Συνέλευσης για την ψήφιση του Συντάγματος του νησιού.

Διδακτική αφορμήση – Θέματα για συζήτηση

Όταν συλλογιέμαι, ύστερα από τόσα χρόνια, τη μέρα εκείνη που πάτησε ο πρίγκηπας Γεώργιος της Ελλάδας, πάει να πει η Λευτεριά το χόμα της Κρήτης, τα μάτια μου βουρκώνουν ακόμα και τρέχουν. Τί μυστήριο λοιπόν ακατάλυτο είναι ο αγώνας του ανθρώπου! Τι 'ναι η φλούδα ετούτης της γης, φτενή, αβέβαιη, ραγισμένη, και σούρνουνται απάνω της τα καταματωμένα, τα καταλασπωμένα παράσιτα, οι άνθρωποι, και ζητούν ελευτερία. Και τι συγκίνηση να βλέπεις να σκαρφαλώνει τον ατέλειωτο ανήφορο, πρωτοπόρος, και ν' ανοίγει το δρόμο, πότε με τη χλαμύδα και το κοντάρι, πότε με τη φουστανέλα και το καριοφίλι, και πότε με την βράκα την κρητικιά, ο Έλληνας!

...Ήταν ακόμη μεσημέρι, μούγκριζε το Μεγάλο Κάστρο από τη χαρά, κι ο πατέρας με πήρε από το χέρι, περάσαμε, περπατώντας σε μυρτιές και σε δάφνες, τη μεγάλη στρατά, βγήκαμε από την

καστρόπορτα και μπήκαμε στα χωράφια. Χειμώνας, μα ήταν ζέστα γλυκιά, και μια μυγδαλιά, πίσω από έναν φράχτη, είχε πετάξει το πρώτο της λουλούδι· τα χωράφια ξεγελασμένα από τη γλύκα του καιρού, είχαν αρχίσει να γλοΐζουν, και πέρα, ζερβά μας, τα βουνά της Σελένας στραφτάλιζαν καταχίνιστα. Τ' αμπέλια ήταν ακόμα κούτσουρα ξερά, μα το γενναίο πρωτοπόρο λουλούδι της μυγδαλιάς μηνούσε κιόλα την άνοιξη και τα κούτσουρα θ' άνοιγαν πάλι και θα λευτέρωναν τα μέσα τους άσπρα και μαύρα σταφύλια. Ένας άντρακλας πέρασε φορτωμένος δάφνες· είδε τον πατέρα μου, στάθηκε:

-Χριστός ανέστη, καπετάν Μιχάλη! Φώναξε.

-Η Κρήτη ανέστη! αποκρίθηκε ο πατέρας μου απλώνοντας την απαλάμη του στο στήθος.

Προχωρούσαμε· ο πατέρας μου βιάζονταν, κι έτρεχα πίσω του να τον προλάβω.

-Πού πάμε πατέρα; Ρώτησα λαχανιασμένος.

-Στου παππού σου, περπάτα!

Φτάσαμε στο νεκροταφείο· έδωσε μια ο πατέρας μου, άνοιξε τη σιδερένια πόρτα· ένα κρανίο ήταν ζωγραφισμένο στο ανώφλι κι από κάτω δυο κόκκαλα σταυρωτά, το αρχικό γράμμα του Χριστού που αναστήθηκε. Στρίψαμε δεξιά, κάτω από κυπαρίσσια, δρασκελίσαμε φτωχικά μνήματα, με σπασμένους σταυρούς, χωρίς καντήλι, εγώ φοβόμουν τους πεθαμένους, πιάστηκα από το σακάκι του πατέρα μου και τον ακολουθούσα σκουντουφλώντας.

Σ' ένα φτωχό μνήμα ο πατέρας μου στάθηκε· λίγο χώμα ανακουφωτό, ένας ξύλινος σταυρός κι ένα όνομα απάνω σβησμένο από τον καιρό. Έβγαλε ο πατέρας μου το κεφαλομάντιλό του κι έπεσε μπρούμυτα στο χώμα· το σκάλισε με τα νύχια του, έκαμε ένα μικρό λάκκο σαν χωνί, έβαλε βαθιά μέσα το στόμα του και φώναξε τρεις φορές:

-Πατέρα, ήρθε! Πατέρα, ήρθε! Πατέρα, ήρθε!

Η φωνή του όλο και δυνάμωνε, μούγκριζε. Έβγαλε από την τσέπη του ένα μπουκαλάκι κρασί, το 'χυσε στάλα στάλα μέσα στο λάκκο και περίμενε κάθε φορά να πάει κάτω, να το πιει η γη. Κι ύστερα τινάχτηκε απάνω, έκαμε το σταυρό του, με κοίταξε· το μάτι του άστραφτε.

-Άκουσες; μου 'πε κι η φωνή του είχε βραχνιάσει από τη συγκίνηση, άκουσες;

Δε μιλούσα· τίποτα δεν είχα ακούσει.

-Δεν άκουσες; έκαμε ο κύρης θυμωμένος· τα κόκκαλά του έτριξαν.

Όταν αναθιβάνω τη μέρα ετούτη, βλογώ το Θεό που με 'καμε να γεννηθώ και να 'μαι Κρητικός και να προφτάσω να δω με τα μάτια μου να πατάει απάνω στα δαφνόφυλλα και ν' ανηφορίζει, από του λιμανιού την πόρτα ως το λημέρι του καπετάν Άι -Μηνά, την Ελευτερία...

Ποτέ δεν ένιωσα τόσο βαθιά πως οι πεθαμένοι μας δεν έχουν πεθάνει και στις κρίσιμες στιγμές σέρνουν φωνή, πετιούνται απάνω και κάνουν κατοχή στα μάτια μας και στα χέρια μας και στο μυαλό μας. Όλοι οι παππούδες μου που τους είχαν σκοτώσει οι Τούρκοι, όλες οι γιαγιάδες μου που τις είχαν βασανίσει και τους είχαν ξεριζώσει τους μαστούς οι Τούρκοι, μούγκριζαν και σκλήριζαν από τη χαρά τους τις μέρες εκείνες, όταν ο δρόμος ήταν έρημος και κανένας δε μας έβλεπε.

Νίκου Καζαντζάκη «Αναφορά στον Γκρέκο» εκδ.Καζαντζάκη σ.106, σ.σ. 109-110

1.Με ποια συναισθήματα ο κρητικός λαός δέχτηκε στο νησί του τον πρίγκηπα Γεώργιο ως ύπατο Αρμοστή το Δεκέμβρη του 1898, χρονιά που αναγνωρίστηκε από τις Μεγάλες Δυνάμεις η αυτονομία της Κρήτης; Πόσο δικαιολογημένα ήταν αυτά με βάση όσα είπαμε στο εισαγωγικό μας μάθημα για τις περιπέτειες και τα δεινά της Κρήτης από το 1821 ως το 1898;

2. Ποιο συγκλονιστικό προσωπικό βίωμα κράτησε στο νου και στην καρδιά του ο Νίκος Καζαντζάκης, ώστε να το καταγράψει στην αυτοβιογραφία του; Θεωρείτε ότι αυτό επέδρασε στο χαρακτήρα του και τη μετέπειτα πορεία του;

- Ποιες ήταν οι ενέργειες των Ναυάρχων των Μεγάλων Δυνάμεων μετά την άφιξη του Γεωργίου στην Ελλάδα;
- Τι σήμαινε η έπαρση της σημαίας της Κρητικής Πολιτείας στο φρούριο του Φιρκά; Ποιος ο συμβολισμός της παράστασής της; Πώς αλλιώς δηλώθηκε η τουρκική επικυριαρχία;

Η σημαία της Κρητικής Πολιτείας

- Πότε συγκροτήθηκε η Κρητική Πολιτεία, ποια η σύνθεσή της και ποιο ήταν το έργο της;
- Ποιο ήταν το πρώτο διάταγμα που εξέδωσε και πού οδήγησε αυτό; Ποιο ήταν το αποτέλεσμα αυτών των πρώτων εκλογών;
- Ποιοι ενέκριναν και ποιο στάθηκε το πρότυπο για το Σύνταγμα της Κρητικής Πολιτείας; Πού οδήγησε η ψήφισή του και ποιος γνωστός πολιτικός και με ποιο αξίωμα συμμετείχε στο κυβερνητικό σχήμα που προέκυψε;
- Αφού διαβάσετε το διάγγελμα του Γεωργίου να απαντήσετε στις ερωτήσεις που ακολουθούν.

Διάγγελμα Γεωργίου προς τον κρητικό λαό

Βαθείαν έχω την συναίσθησιν των καθηκόντων μου και πλήρη την συνείδησιν των δυσχερειών της αποστολής μου, αλλά πρωτίστως στηρίζομαι εις την φιλοπατρίαν σας, όπως δυνηθώ να εκτελέσω το ευρωπαϊκόν βούλευμα ίνα εκπληρώσω τας ευχάς σας.

Θα καταβάλω πάσαν προσπάθειαν υπέρ της ευημερίας σας, θα φροντίσω να διοικηθήτε καλώς και δικαίως και αμερολήπτως, να αποκτήσετε ανεξαιρέτως ασφάλειαν και αληθή ελευθερίαν, ην εγγυάται μόνον το κράτος των νόμων και θεσμοί λυσιτελείς.

Πέποιθα, ότι θα ήσθε φιλόνομοι, θα πειθαρχήτε εις τας αρχάς τας επιτετραμμένας την εκτέλεσιν των νόμων, θα λησμονήσητε τας εκ του παρελθόντος διαμάχας και, αδιακρίτως φυλής και θρησκευάματος, θα συμβιώσητε εν ειρήνη ως τέκνα κοινής φιλοστόργου πατρίδος.

Άνευ των όρων τούτων, άνευ πλήρους εσωτερικής ασφαλείας και τάξεως, άνευ διαλλαγής και γαλήνης δεν θα ήναι δυνατόν να οργανωθή διοικήσεις ανάλογος προς τας ανάγκας, τα μέσα και την κατάστασιν του τόπου, συνεπώς να συνταχθή και να ευημερήσει η Κρήτη.

Επικαλούμαι την συνδρομήν πάντων υπέρ του κοινού καλού και δεν αμφιβάλλω, ότι δια της φιλοπατρίας σας θ' αποδείξητε την Κρήτην ευνομουμένην, ευημερούσαν και παράγοντα προόδου, και ότι θα εξασφαλίσητε την πολύτιμον υποστήριξη των Μεγάλων Δυνάμεων.

Κρήτες! Είθε ο Θεός να ευλογήση τας υπέρ της ευημερίας σας και της πληρώσεως των δικαίων πόθων σας κοινάς προσπαθείας μας.

Εν Χανίοις τη 9 Δεκεμβρίου 1898»

Επίσημος Εφημερίς της Κρητικής Πολιτείας, εν Χανίοις την 25 Δεκεμβρίου 1898

1. Γνωρίζοντας όσα έχουν προηγηθεί, και κυρίως τη στάση της Αγγλίας που γέννησε το Κρητικό Ζήτημα, κατά πόσο πιστεύετε πώς η λύση της αυτονομίας ήταν επιθυμητή λύση για τις ευρωπαϊκές Δυνάμεις;

2. Ποιες προϋποθέσεις θέτει ο Γεώργιος ώστε να ευημερήσει η Κρητική Πολιτεία; Ήταν αναγκαία η μνεία στην ανάγκη πειθαρχίας και συμφιλίωσης;

Θέματα Νεοελληνικής Ιστορίας Γ' Λυκείου Κλάδος Οικονομίας

ΤΟ ΚΡΗΤΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ ΑΠΟΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΑΠΟΨΗ ΚΑΤΑ ΤΟΝ 19^ο ΚΑΙ ΤΙΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ 20^ο ΑΙΩΝΑ

Ε. Η ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΗΣ ΑΥΤΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ Η ΕΝΩΣΗ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ ΜΕ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

2. Η περίοδος της δημιουργίας

Διδακτικοί στόχοι

- Να γνωρίσουμε και να εκτιμήσουμε το έργο της πρώτης κυβέρνησης της Κρητικής Πολιτείας.
- Να κατανοήσουμε τη σημασία της ρύθμισης της σχέσης μεταξύ της Εκκλησίας της Κρήτης και του Οικουμενικού Πατριαρχείου.

Ταχυδρόμοι στην Κρήτη το 1900

Ερωτήσεις

- Πώς εξέφρασε η Κρητική Πολιτεία τη μέριμνά της για την οικονομία, τις επικοινωνίες, τη διατήρηση της τάξης, την εκπαίδευση και τη δημόσια υγεία στο νησί; Πόσο αναγκαίες ήταν όλες αυτές οι ρυθμίσεις;

Κρητικοί χωροφύλακες στην Ανάπολη. Από τη συλλογή του Εθν. Ιδρ. ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ.

- Με βάση ποιο νόμο και πώς ρυθμίστηκαν τα ζητήματα της κρητικής Εκκλησίας και η σχέση της με το Οικουμενικό Πατριαρχείο;

Παραθέματα

- Με βάση την ιστορική αφήγηση και τις πηγές να απαντήσετε στα ερωτήματα που τις συνοδεύουν.

1. Η κατάσταση από πλευράς δημόσιας ασφάλειας στο νησί κάθε άλλο παρά ιδανική ήταν. Στην Κρήτη οπλοφορούσαν οι πάντες, Χριστιανοί και Μουσουλμάνοι, και εκτός από τα εθνικά προβλήματα υπήρχαν και προσωπικά, κομματικά και βεβαίως ενδημικά προβλήματα, όπως η ζωοκλοπή, βεντέτες κλπ. Οι κάτοικοι εγκατέλειπαν την ύπαιθρο και κατέφευγαν στις μεγάλες πόλεις για προστασία. Οι ξένοι διοικητές για να ενισχύσουν τις διεθνείς αστυνομικές και στρατιωτικές δυνάμεις αναγκάστηκαν να συγκροτήσουν τμήματα χωροφυλακής από Κρητικούς, ο κάθε ένας στο νομό που διοικούσε. Φυσικά η οργάνωση και ο τρόπος λειτουργίας του καθενός από τα τέσσερα σώματα χωροφυλακής που δημιουργήθηκαν, ήταν σύμφωνη με τα ισχύοντα στη χώρα του κάθε διοικητή, αλλά και με την εμπειρία που είχε η κάθε χώρα από ανάλογες περιπτώσεις. Αποτέλεσμα του γεγονότος αυτού ήταν να αστυνομεύεται η Κρήτη από τέσσερα ανεξάρτητα σώματα χωροφυλακής, τα οποία ήταν οργανωμένα επάνω σε τελείως διαφορετικά πρότυπα.

Τον Ιανουάριο του 1899 ο πρίγκιπας κάλεσε στα Χανιά τους αρχηγούς χωροφυλακής των τεσσάρων διαμερισμάτων για ν' ακούσει τις προτάσεις τους όσον αφορά τη δημιουργία Κρητικής Χωροφυλακής. Στη συνάντηση αυτή, διαπιστώθηκε ότι ο μόνος που ήταν ειδικός και είχε σοβαρές προτάσεις επί του θέματος ήταν ο Ιταλός αντιπρόσωπος. Έτσι, η Ιταλική πρόταση

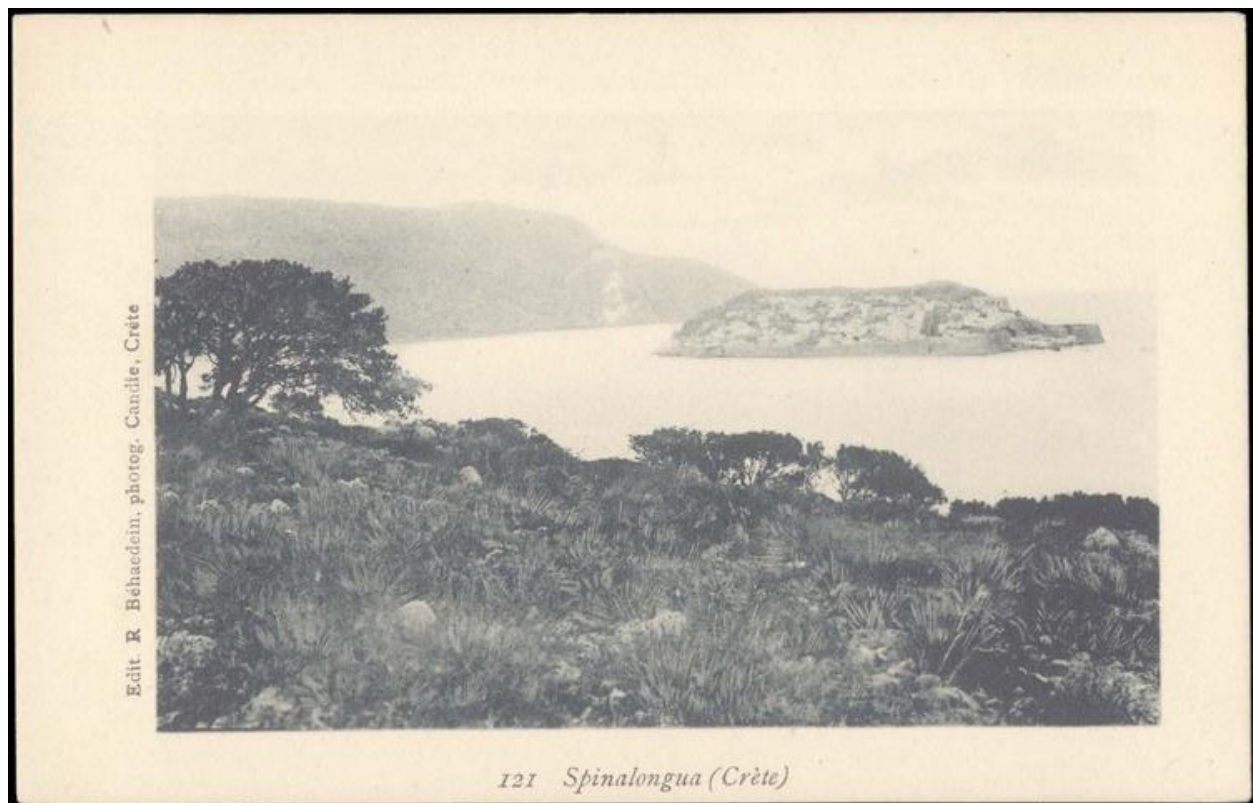
έγινε δεκτή και αποφασίσθηκε η οργάνωση Σώματος Χωροφυλακής παρομοίου με αυτό των Ιταλών караμπινιέρων, που, εκείνη την εποχή, εθεωρείτο από τα καλύτερα Σώματα Χωροφυλακής της Ευρώπης.

Το καλοκαίρι του 1899, ο λοχαγός των караμπινιέρων Φεντερίκο Κραβέρι, διορίστηκε επίσημα διοικητής και οργανωτής της Κρητικής Χωροφυλακής. Με τη βοήθεια μιας ομάδας 140 περίπου αξιωματικών και υπαξιωματικών των караμπινιέρων ανέλαβε να οργανώσει την Κρητική Χωροφυλακή, χρησιμοποιώντας ως πυρήνα του Σώματος τα στελέχη των τεσσάρων Σωμάτων Χωροφυλακής που είχαν δημιουργήσει οι διοικητές των Διεθνών στρατευμάτων.

Πηγή:

https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9A%CF%81%CE%B7%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE_%CE%A7%CF%89%CF%81%CE%BF%CF%86%CF%85%CE%BB%CE%B1%CE%BA%CE%AE

- Πώς νομίζετε ότι δημιουργήθηκε στην Κρήτη η χαοτική κατάσταση που περιγράφεται στον τομέα της δημόσιας ασφάλειας; Πώς αντιμετωπίστηκε αρχικά από τις Μεγάλες Δυνάμεις; Πόσο εύκολη ήταν η διατήρηση της τάξης πριν την σύσταση της Κρητικής Χωροφυλακής; Έχουν εκλείψει ολοσχερώς τα φαινόμενα που περιγράφονται στην σημερινή Κρήτη; Ποιοι παράγοντες τα συντηρούν;

2. Η λέπρα και οι λεπροί εντάχθηκαν στην κατηγορία των κοινωνικών απόβλητων και των προβληματικών κοινωνικών ομάδων και αποφασίστηκε ερήμην τους η απομόνωση και ο

εγκλεισμός τους σε χώρους ηθικής ανάνηψης, λησμονιάς και προϊούσας ιατρικής παρουσίας με αυξημένους διοικητικούς-αστυνομικούς όρους.

Η δημόσια υγεία συνολικά και η λέπρα ειδικότερα, οι οποίες δεν ήταν στις πρώτες προτεραιότητες στην αντίληψη των Οθωμανών σύμφωνα πάντα με δυτικοκεντρικούς όρους, αναγορεύτηκαν σε διακυβεύματα ύψιστης σημασίας λίγο πριν τη σύσταση της Κρητικής Πολιτείας. Το συνολικό εγχείρημα μάλλον φιλοδοξούσε να αποκαθάρει ολοκληρωτικά την Κρητική κοινωνία από την πολιτισμική μιαιρότητα και την ασθένεια. Επιπλέον, στόχευε να την απαλλάξει συνολικά από την παρουσία των επαιτών, λεπρών που ζητιάνευαν και των λοιπών κοινωνικών απόκληρων. Το σχέδιο αυτό φαίνεται πως τελικά εντάχθηκε σε μια συνολικότερη λογική ξεκαθαρίσματος με τα πολιτισμικά σχήματα της Οθωμανικής περιόδου. Στην πραγματικότητα, τόσο οι τοπικές Αρχές, δηλαδή η υπηρεσία υγείας του Υπουργείου Εσωτερικών, όσο και η τοπική κοινωνία φαίνεται ότι γνώριζαν τα ονόματα και τον αριθμό των ασθενών. Το 1899, το Υπουργείο Εσωτερικών είχε λάβει ονομαστικό κατάλογο των ασθενών, ο οποίος είχε καταρτιστεί και αποσταλεί από κάθε νομαρχία. Οι κατάλογοι αυτοί περιλάμβαναν, εκτός από το όνομα και το επώνυμο, την ηλικία, την αστική κατάσταση, κάποιες πολύ γενικές πληροφορίες για την οικονομική κατάσταση των ασθενών, εάν επρόκειτο δηλαδή για εύπορους ή φτωχούς λεπρούς ή εάν υπήρχαν απλώς υποψίες για την ασθένεια, τον συνολικό αριθμό των παιδιών και τον αριθμό όσων είχαν προσβληθεί, τη διάρκεια της ασθένειας και τέλος, το οικογενειακό ιστορικό της νόσου. Οι κατάλογοι δεν παρείχαν πάντοτε όλες αυτές τις πληροφορίες με την ίδια πληρότητα και δεν είχαν ομοιομορφία. Είχαν καταρτιστεί με την συνδρομή λεπτομερειακών εκθέσεων για την κατάσταση στις μικρές κοινότητες. Στους καταλόγους αυτούς αναφέρονταν 76 λεπροί από το νομό Λασιθίου, 56 από το νομό Χανίων και 76 από το νομό Ρεθύμνης. Επίσης, στον κατάλογο, τον οποίο υπέβαλλε ο Διευθυντής Υγείας στο Υπουργείο Υγιεινής το 1904, αναφέρονται συνολικά 202 μεταγωγές στη Σπιναλόγκα. Από αυτές 37 ήταν από το νομό Ρεθύμνης, 27 από το νομό Χανίων, 83 από το Λασιθί, 4 από τα Σφακιά και από το Ηράκλειο 31.

Το 1901, η Κρητική Πολιτεία, με το νόμο 375 «Περί Απομονώσεως των Λεπρών» (9 Ιουλίου 1901) θέσπισε την πραγματική και ουσιαστική απομόνωση των λεπρών. Ο νόμος προέβλεπε την υποχρεωτική δήλωση προσβολής από λέπρα στους γιατρούς και τους δημάρχους και την τιμωρία των παραβατών με πρόστιμο δέκα ως εκατό δραχμών (άρθρο 1), το διορισμό επιθεωρητή γιατρού, ο οποίος δε θεωρούνταν δημόσιος υπάλληλος και του οποίου τα καθήκοντα αφορούσαν την εξόντωση της λέπρας (άρθρο 2). Την υποβολή σε υποχρεωτικές ιατρικές εξετάσεις όσων θεωρούνταν ύποπτοι και την εξαμηνιαία επίσκεψη του ιατρού επιθεωρητή στα σπίτια τους για να ελέγξει την κατάσταση της υγείας τους (άρθρο 3). Επίσης, διέταζε την αποχώρηση όσων είχαν προσβληθεί από τη λέπρα από τον υγιή πληθυσμό και την αποστολή τους στο Λεπροκομείο (άρθρο 4), την απαγόρευση εξόδου από αυτό χωρίς ειδική άδεια για να αποφευχθεί η μόλυνση (άρθρο 5) και την τιμωρία (μηνιαία φυλάκιση) όσων δραπέτευαν (άρθρο 6).

Πηγή:

http://index.lib.teithe.gr:8080/bitstream/handle/10184/2592/Koutonidou_Panteliadou.pdf?sequence=4 Εάν έχετε το χρόνο και την υπομονή διαβάστε τουλάχιστον τις σελ.52-97.

- Πώς αντιμετωπίστηκε η λέπρα και οι πάσχοντες από την Κρητική Πολιτεία; Πώς εξηγείται αυτή η στάση; Τί σας θυμίζει αυτή η αντιμετώπιση από παλαιότερες εποχές που έχουμε δει στην Ιστορία;

- Γιατί, άραγε, τα κρούσματα της λέπρας ήταν αρκετά στο νησί της Κρήτης; Σκεφτείτε και τη γεωγραφική του θέση. Γιατί στην περιφέρεια των Σφακίων ήταν λιγότερα από τις άλλες περιοχές του νησιού;
- Γιατί επιλέχθηκε η Σπιναλόγκα ως χώρος εγκλεισμού των λεπρών;

Θέματα Νεοελληνικής Ιστορίας Γ΄ Λυκείου Κλάδος Οικονομίας

ΤΟ ΚΡΗΤΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ ΑΠΟΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΑΠΟΨΗ ΚΑΤΑ ΤΟΝ 19^ο ΚΑΙ ΤΙΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ 20^ο ΑΙΩΝΑ

Ε. Η ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΗΣ ΑΥΤΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ Η ΕΝΩΣΗ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ ΜΕ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

3. Τα πρώτα νέφη

Διδακτικοί στόχοι

- Να κατανοήσουμε τους λόγους που οδήγησαν σε ρήξη την Κρητική Πολιτεία με τον Ύπατο Αρμοστή, πρίγκηπα Γεώργιο.
- Να αντιληφθούμε τη σημασία και τη μορφή της διάστασης Βενιζέλου- Γεωργίου στο ζήτημα της ένωσης της Κρήτης με την Ελλάδα.

Ερωτήσεις

- Πώς επέδρασε ο χαρακτήρας του Συντάγματος της Κρητικής Πολιτείας στο ξέσπασμα της εσωτερικής κρίσης, δυο χρόνια μετά την ψήφισή του;
- Γιατί, κυρίως, άλλαξε η στάση των Κρητών αγωνιστών απέναντι στον Γεώργιο;
- Πώς τοποθετήθηκαν απέναντι στο εθνικό ζήτημα της ένωσης του νησιού με την Ελλάδα ο Βενιζέλος και ο Γεώργιος; Να αιτιολογήσετε την επιλογή του Βενιζέλου.
- Πώς εξελίχθηκε η αντιπαράθεση των δύο ανδρών ποιοι άλλοι αναμείχθηκαν σ' αυτήν και με ποια αποτελέσματα;

Παραθέματα

- Με βάση την ιστορική αφήγηση και τις πηγές να απαντήσετε στα ερωτήματα που ακολουθούν.

Το Κρητικό Σύνταγμα του 1899

1. Τα σοβαρά προβλήματα που γεννήθηκαν στην εφαρμογή του ήταν συνέπεια των ατελειών του. Για παράδειγμα, ο ύπατος αρμοστής οριζόταν ως αντιπρόσωπος των Μεγάλων Δυνάμεων στην Κρήτη, αλλά συνδεόταν και με το λαό της με μια «σύμβαση». Ήταν ο κεντρικός παράγοντας του κράτους και ο κύριος εκτελεστικός λειτουργός και σημαντικό στέλεχος της νομοθετικής εξουσίας. Όπως παρατηρούσε ο πρόεδρος της Συντακτικής Επιτροπής Ι. Σφακιανάκης, «το πρόσωπον του Ηγεμόνος είναι το κέντρον όλων των εξουσιών». Από την άλλη μεριά, τα μέλη της αρμοστειακής κυβέρνησης, σύμφωνα πάντα με το σύνταγμα, ήταν σύμβουλοι του πρίγκηπα, ελεγχόμενοι και άμεσα υπόλογοι σ' αυτόν μάλλον παρά στη Συνέλευση από την οποία προερχόταν... Η Κρητική Συνέλευση, η οποία

εκλεγόταν με γενική ψηφοφορία κάθε δύο χρόνια, δεν είχε σαφείς εξουσίες ούτε αρκετές αρμοδιότητες. Πραγματοποίησε μόνο μια συνεδρίαση στη διάρκεια της θητείας της και, καθώς φαίνεται, είχε περιορισμένη δικαιοδοσία, αφού η τελική επικύρωση των νόμων ενέπιπτε στην αρμοδιότητα του ύπατου αρμοστή.

«Ελευθέριος Βενιζέλος» Λ. Μακράκη, σ.382

2. Το σύνταγμα πρόσφερε αυξημένες εξουσίες στον Ύπατο Αρμοστή και για τον λόγο αυτόν χαρακτηρίστηκε ως συντηρητικό. Ο φιλελευθερισμός του Βενιζέλου εκδηλώθηκε στη διαφύλαξη των δικαιωμάτων της μουσουλμανικής μειονότητας. Επιμένοντας στην πλήρη ισότητα των Τουρκοκρητικών με τη χριστιανική πλειοψηφία, ο πραγματιστής πολιτικός αντιλαμβανόταν πως η ισοπολιτεία θα ήταν η καλύτερη εγγύηση ότι δεν θα επέστρεφε ο οθωμανικός στρατός ως υπερασπιστής των ομοδόξων του. Ο Βενιζέλος άσκησε τα υπουργικά του καθήκοντα από τον Απρίλιο του 1899 έως τον Μάρτιο του 1901 με επιτυχία. Εκσυγχρόνισε το δικαστικό σύστημα και οργάνωσε την αστυνομία και την χωροφυλακή.

ο Ελευθέριος πίσω από τον Βενιζέλο Σειρά: ΗΓΕΤΕΣ, επιστημ. επιμέλεια: Θάνος Βερέμης, σ.35

α. Γιατί η κρητική κυβέρνηση δεν ήταν ικανοποιημένη από το σύστημα διακυβέρνησης του νησιού;

β. Ποιους χαρακτηρισμούς θα αποδίδατε στο Σύνταγμα της Κρητικής Πολιτείας;

γ. Πόσο διακριτή και ξεκάθαρη ήταν η εξουσία της Κρητικής Συνέλευσης;

δ. Στην ιστορική αφήγηση διαβάσαμε πως «ο Βενιζέλος έβλεπε τα πράγματα πρακτικότερα και ρεαλιστικότερα» στο ζήτημα της ένωσης. Σε ποια άλλη περίπτωση επαληθεύεται αυτή η κρίση, με βάση τη δεύτερη πηγή μας; Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

Θέματα Νεοελληνικής Ιστορίας Γ΄ Λυκείου Κλάδος Οικονομίας

ΤΟ ΚΡΗΤΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ ΑΠΟΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΑΠΟΨΗ ΚΑΤΑ ΤΟΝ 19^ο ΚΑΙ ΤΙΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ 20^ο ΑΙΩΝΑ

Ε. Η ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΗΣ ΑΥΤΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ Η ΕΝΩΣΗ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ ΜΕ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

4. Η επανάσταση του Θερίσου (1905)

Διδακτικοί στόχοι

- Να κατανοήσουμε τις αιτίες και τις αφορμές του κινήματος του Θερίσου.
- Να παρακολουθήσουμε τα γεγονότα που οδήγησαν στην Επανάσταση και τη διάδοσή της στο νησί.
- Να αντιληφθούμε το ρόλο του Βενιζέλου στο κίνημα αυτό.
- Να ερμηνεύσουμε την αντίδραση των Μεγάλων Δυνάμεων.
- Να παρακολουθήσουμε τις εξελίξεις σε διπλωματικό επίπεδο.
- Να αποτιμήσουμε το ρόλο του κινήματος στην επίλυση του κρητικού Ζητήματος.

Ερωτήσεις - Παρα(θέματα) για συζήτηση

α. Τα αίτια και οι αφορμές

- Ποια στάθηκε η κορύφωση της αντιπαράθεσης του Ελευθερίου Βενιζέλου με τον πρίγκηπα Γεώργιο τον Μάρτιο του 1901;
- Πώς απάντησε στην πρόκληση αυτή ο Βενιζέλος και ποια ήταν η αντίδραση του Γεωργίου;
- Πού οδήγησε η οξεία αντιπαράθεση των δύο ανδρών; Ποιοι συγκρότησαν την «Ηνωμένη Αντιπολίτευση» και ποιος ήταν ο χαρακτήρας της;
- Για ποιους λόγους η «Ηνωμένη Αντιπολίτευση» απείχε από τις εκλογές του Μαρτίου του 1905;
- Ποια αιτήματα πρόβαλε η αντιπολίτευση στην προκήρυξη που κοινοποίησε στον κρητικό λαό; Να σχολιάσετε τον χαρακτήρα αυτού του κειμένου, αφού διαβάσετε προσεκτικά τα άρθρα του. Τί προοικονομούσε για το κοντινό μέλλον της Κρήτης;

Η προκήρυξη της αντιπολίτευσης

«Οι υπογεγραμμένοι, αποτελούντες την ηνωμένην εν Κρήτη αντιπολίτευσιν, συνελθόντες εν Χανίοις τη 26η Φεβρουαρίου 1905, αποσκοπούντες εις την εκπλήρωσιν του Εθνικού Προγράμματος, αποφασίζομεν: α) Πρώτον και κύριον μέλημα ημών έστω η επίτευξις του από αιώνων επιδιωκομένου σκοπού της ενώσεως της Κρήτης μετά της ελευθέρας Ελλάδος, β) Αδυνάτου αποβαίνοντος του σκοπού τούτου, θέλομεν επιδιώξει την πολιτικήν προσέγγισιν της πατρίδος μας προς την ελεύθερον Ελλάδα, μεταβαλλομένης από διεθνούς απόψεως της

σημερινής καταστάσεως, γ) Μη εκπληρουμένου μηδέ του σκοπού τούτου θέλομεν επιδιώξει την αναθεώρησιν του ημετέρου συντάγματος κατά τό πρότυπον του ελληνικού, όπως απαλλαγή ο τόπος του δεσποτισμού. Του προγράμματος τούτου την πραγμάτωσιν θέλομεν επιδιώξει και δι' ενόπλων λαϊκών συναθροίσεων. Εν ταις ενεργείαις ημών δεν θέλομεν επιδιώξει προσωπικήν μεταβολήν, αλλ' επελθούσης τοιαύτης θέλομεν αποκρούσει παντί σθένει και διά των όπλων έτι πάντα μη Έλληνα κυβερνήτην».

- Για ποιους λόγους επιλέχθηκε το Θέρισσο ως τόπος κήρυξης της επανάστασης; Ποια τακτική ακολουθήθηκε στον ορισμό της ημερομηνίας της έναρξής της;
- Με ποιες παράλληλες ενέργειες οι επαναστάτες του Θερίσου επεδίωξαν να στηρίζουν και να διαδώσουν την επανάσταση; Πόσο αποτελεσματικές ήταν αυτές;
- Ο Βενιζέλος ως φυσικός ηγέτης της Επανάστασης ανέλαβε να ενημερώσει το λαό και τους αντιπροσώπους των Μεγάλων Δυνάμεων για τις αιτίες και τους σκοπούς του κινήματος. Να εντοπίσετε τα παραπάνω στο απόσπασμα και να ονομάσετε και το σχήμα λόγου που είναι εμφανές σ' αυτό.

1. Πανηγυρικός λόγος του Ε. Βενιζέλου (25/3/1905):

«... Ευθύς εξ αρχής ονόμασαν τον Πρίγκιπα αντιπρόσωπον της Εθνικής Ιδέας εν Κρήτη. Κατά του τίτλου τούτου διεμαρτυρήθην και διαμαρτύρομαι. Η Κρήτη δεν έχει ανάγκην αντιπροσώπων της Εθνικής Ιδέας. Τίτλοι αυτής είναι οι αγώνες της. Εδέχθημεν τον Ύπατον Αρμοστήν μόνον ως κομίζοντα τον αρραβώνα της ενώσεως της Κρήτης μετά της Ελλάδος. Αλλ' ο αρραβών διήρκεσε τόσον πολύ, ώστε το στάδιον της μνηστείας κατήντησεν απεχθές, καθ' όσον δεν επήλθεν η πρόοδος η προσδοκωμένη και συμφυής προς την απόκτησιν της ελευθερίας. Υπό το απεχθές τούτο καθεστώς παρενεβλήθησαν παρεξηγήσεις, αίτινες το κατέστησαν απεχθέστερον. Καθ' έκαστον ταξίδιον του Πρίγκιπος επιστεύετο ότι θα γίνη η ένωσις. Παρήλθον ήδη έξ έτη. Ήτο φυσικόν ο Κρητικός Λαός να προσφύγη άπαξ έτι εις τα όπλα, όπως καταστήση εναργεστέραν την ανάγκην της εθνικής του αποκαταστάσεως. Υπάρχουν οι φρονούντες ότι το κίνημα τούτο είναι άκαιρον. Δεν έχει, άραγε, αναγνωρισθή ότι η μόνη λύσις του Κρητικού Ζητήματος είναι η ένωσις της Κρήτης μετά του Βασιλείου της Ελλάδος; Την ένωσιν, λέγουν, θα την κάμη μόνον όταν θελήση ο υιός του βασιλέως της Ελλάδος! Διαμαρτύρομαι και κατά της αντιλήψεως αυτής. Δεν δυνάμεθα να αναθέσωμεν το εθνικόν μας μέλλον εις μίαν οικογένειαν...».

Επαναστάτες του Θερίσου (1905)

2. Η ρήξη του Βενιζέλου με τον Ύπατο Αρμοστή αποτελεί την πρώτη ρήξη με τους γιους του Γεωργίου Α΄. Δεν μπορούσε βέβαια ο Κρητικός ηγέτης του Θερίσου να φανταστεί ότι ένα σχετικό σενάριο, σε μεγαλύτερη όμως κλίμακα, θα διαδραματιζόταν μια δεκαετία περίπου αργότερα, με τον ίδιο ως Πρωθυπουργό και τον διάδοχο πλέον του Γεωργίου βασιλιά Κωνσταντίνο να υπερασπίζεται, όπως και ο Αρμοστής αδελφός του, τα ελέω Θεού δικαιώματα των ηγεμόνων να διατηρούν την αποκλειστικότητα των χειρισμών της εξωτερικής πολιτικής μιας χώρας.

Η αρχή της κρίσης, η οποία οδήγησε τον Βενιζέλο στο Θέρισο, βρίσκεται στην απόλυσή του από τον Ύπατο Αρμοστή στις 20 Μαρτίου του 1901. Ο βασιλόπαις Γεώργιος διαπραγματευόταν την τύχη της Μεγαλονήσου με εκπροσώπους των Μεγάλων Δυνάμεων χωρίς να συμβουλευτεί τους υπουργούς του και τη Γενική Συνέλευση των Κρητών. Ο Βενιζέλος πίστευε σε μια σταδιακή προσέγγιση της ένωσης με την Ελλάδα και φοβόταν τις σπασμωδικές αντιδράσεις του πρίγκηπα. Θεωρούσε ότι έπρεπε πρώτα να απαλλαγεί η Κρήτη από τον διεθνή έλεγχο και αντί της Αρμοστείας να εκλέξει η Κρητική Συνέλευση κυβέρνηση. Η αδέσμευτη αυτονομία, την οποία πρότεινε, παρεξηγήθηκε σκόπιμα από τον φιλικό προς τον πρίγκηπα Τύπο ως υποχώρηση από το ενωτικό ιδανικό. Στην πραγματικότητα η μεθόδευση του Βενιζέλου οδηγούσε με μεγαλύτερη ασφάλεια στην πλήρη ενσωμάτωση της Κρήτης στον ελλαδικό κορμό.

Από την απόλυσή του έως τις 10 Μαρτίου του 1905, όταν εκδηλώθηκε η ένοπλη στάση στο Θέρισο, ο Βενιζέλος αντιμετώπισε με σύνεση τον πόλεμο που του κήρυξε ο Αρμοστής δια του αθηναϊκού Τύπου. Με σειρά άρθρων του στην εφημερίδα *Κήρυξ των Χανίων*, εξήγησε το πρόγραμμά του και κατέδειξε τα σφάλματα του βασιλόπαιδος. Με τριακόσιους ενόπλους ο Βενιζέλος εγκαταστάθηκε στο χωριό Θέρισο κι από εκεί ζήτησε τη συμπαράσταση των συμπατριωτών του για να απομακρυνθεί ο Γεώργιος και να πραγματοποιηθεί η ένωση. Σε μικρό

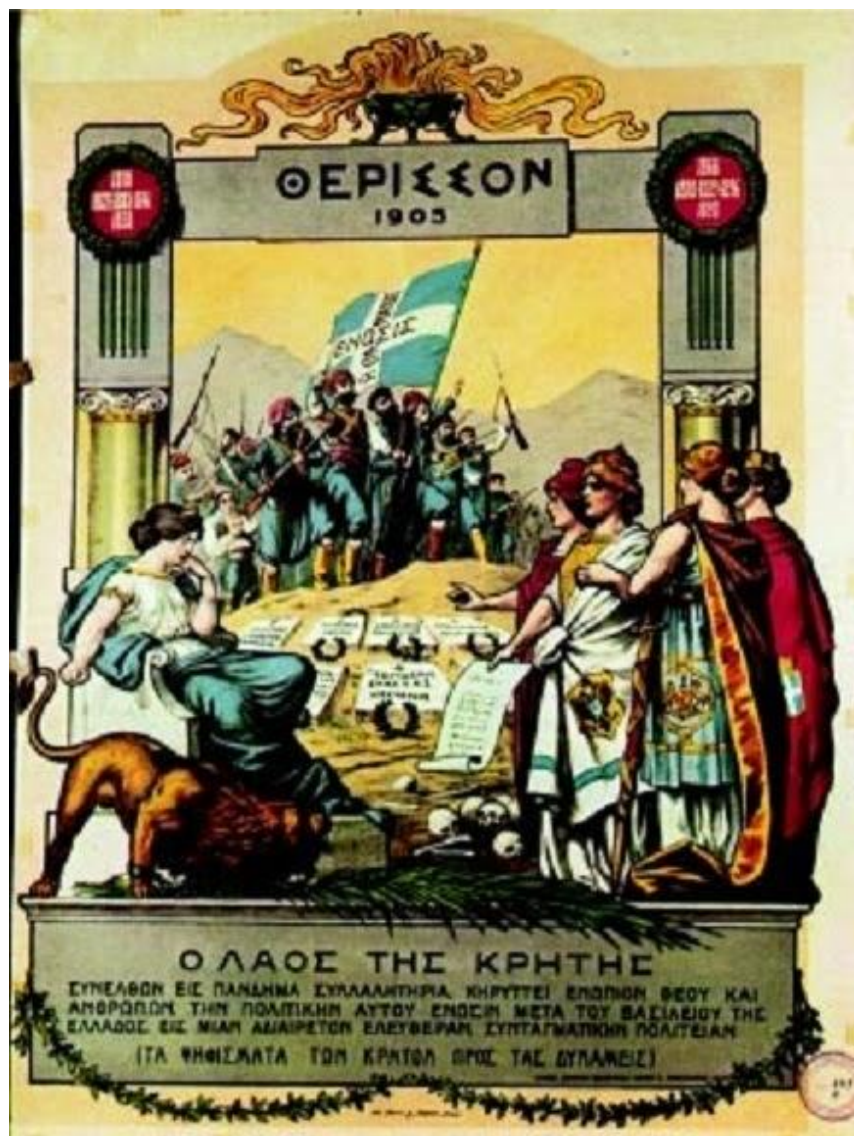
διάστημα συγκεντρώθηκαν στο Θέρισσο 7.000 άνδρες και τάχθηκαν στο πλευρό της τριανδρίας, Βενιζέλου, Κωνσταντίνου Φούμη και Κωνσταντίνου Μάνου.

ο *Ελευθέριος πίσω από τον Βενιζέλο* Σειρά: *ΗΓΕΤΕΣ*, επιστημ. επιμέλεια: Θάνος Βερέμης, σ.σ.35-36

α. Σε ποια ρήξη αναφέρεται ο συγγραφέας ανάμεσα στον Βενιζέλο και στον βασιλιά Κωνσταντίνο, μια δεκαετία περίπου, μετά από το κίνημα του Θερίσου;

β. Ποια προβάλλεται εδώ ως κύρια αιτία της ρήξης Βενιζέλου και πρίγκηπα σχετικά με το Κρητικό Ζήτημα;

γ. Πώς τοποθετείται ο συγγραφέας απέναντι στον Ελευθέριο Βενιζέλο; Σε ποια σημεία έχουμε κάποιες αξιολογικές κρίσεις;

- Να «διαβάσετε» σε μια παράγραφο τη λιθογραφία αυτή.

β. Η αντίδραση του πρίγκηπα

- Ποιους και γιατί ανησύχησε η επανάσταση στο Θέρισο;
- Πώς και με τη σύμπραξη ποιων αντέδρασε ο πρίγκηπας Γεώργιος;
- Ποια πολιτειακή κατάσταση διαμορφώθηκε στην Κρήτη; Ποιον κίνδυνο κυφορούσε;
- Ποια στάση τήρησε η ελληνική κυβέρνηση απέναντι στο κίνημα του Θερίσου; Ποιοι λόγοι την καθόρισαν; Να θυμηθείτε και τα γεγονότα της προηγούμενης πρωθυπουργίας (1895 – 1897) του Δηλιγιάννη.

1. Ο Πρωθυπουργός της Ελλάδας Θ. Δηλιγιάννης καταδικάζει το κίνημα του Θερίσου (Δήλωση στους συντάκτες των αθηναϊκών εφημερίδων, την 11 Μαρτίου 1905):

«Το ήδη εκραγέν κίνημα εις ουδέν καλόν δύναται να οδηγήσει. Οι αρχηγοί ελανθάνησαν εις τον υπολογισμόν των. Οι Μεγάλες δυνάμεις επανειλημμένως εδημοσίευσαν ότι η ένωσις της Κρήτης μετά της Ελλάδος είναι εντελώς αδύνατος την εποχήν ταύτην. Αι Μ. Δυνάμεις απαντήσασαι προτινών ημερών εις κατά το θέρος υποβληθέν εις αυτάς υπό του Πρίγκηπος Γεωργίου υπόμνημα υπέρ της ενώσεως, εδήλωσαν ότι αύτη είναι αδύνατος επί του παρόντος και ότι στέργουσι μόνον να παράσχουσιν εις την Κρήτην οικονομικά τινά οφελήματα και ν' αποσύρουν μέρος των στρατευμάτων της κατοχής. Αι Μεγάλαι Δυνάμεις διεβίβασαν εις τον Πρίγκηπα ότι, εν τοιαύτη περιπτώσει, θέλουν λάβει υπόψη τους τοςάκις εκφρασθέντας πόθους των Κρητών. Η απόφασις αύτη των Δυνάμεων φαίνεται αδιάσειστος. Ουδεμία συνεπώς ελπίς υπάρχη ότι το κίνημα δύναται να οδηγήσει εις την πολυπόθητον ένωσιν. Ο κ. Βενιζέλος έπρεπε να σταθμίση καλώς το διάβημά του. Έπρεπε να σκεφθή καλώς, ότι μία τοιαύτη επανάστασις ημπορεί να οδηγήσει εις συμφοράς την Κρήτην και την Ελλάδα εν γένει.

- Κατά πόσο εκφράζει το δημοσίευμα αυτό την κοινή γνώμη απέναντι στις εξελίξεις του Κρητικού Ζητήματος, σύμφωνα με την ιστορική αφήγηση; Ποια στάση τήρησε απέναντι στο κίνημα του Θερίσου ο Τύπος της εποχής;

γ. Η στάση των Μεγάλων Δυνάμεων και οι διπλωματικοί ελιγμοί του Ελ. Βενιζέλου

- Πώς διαμορφώθηκε η στάση των Μεγάλων Δυνάμεων απέναντι στους Κρήτες επαναστάτες; Πώς δικαιολογείται η διαφοροποίησή τους, έτσι όπως την είχε αντιληφθεί και ο Ελευθέριος Βενιζέλος, σύμφωνα με τα αποσπάσματα των επιστολών που παρατίθενται;

1.«Η Ευρώπη ουδέποτε θα μεταχειρισθή καθ' ημών βίαν στρατιωτικήν... Όταν ομιλώ περί Ευρώπης δεν εννοώ βεβαίως και τας τέσσαρας στρατιωτικάς Δυνάμεις. Αλλ' αφ' ης ανελάβομεν ημείς την διά πραξικοπήματος επίλυσιν του κρητικού ζητήματος, Ευρώπη δι' ημάς είναι μία και μόνη των συμπραττουσών δυνάμεων. Διότι ως εκ του μηχανισμού κατά τον οποίον δρά η λεγόμενη Ευρωπαϊκή Συμφωνία και μία μόνη δύναμις, αντιτιθέμενη εις τα προτεινόμενα τυχόν κατασταλτικά μέσα καθ' ημών, αρκεί να ματαιώση αυτά...»

- Πώς τοποθετείται στο ζήτημα αυτό, ο Ι. Σφακιανάκης, πρωθυπουργός στην Κρητική Πολιτεία που συστάθηκε με τον ερχομό του πρίγκηπα Γεωργίου, το 1898 στην Κρήτη;

2.Ο Ι. Σφακιανάκης στον Κρητικό λαό:

«Υπάρχει κανείς από σας, υπάρχει κανείς Κρης, υπάρχει κανείς Έλλην, έχων τοιαύτην κατασκευήν νεύρων, ώστε να δύναται να μένη απαθής, όταν μαυθάνη ότι στρατιώται ξένοι πρόκειται να κτυπήσουν αδελφούς, οι οποίοι άλλο δεν ζητούν παρά εκείνο το οποίον όλοι ημείς χιλιάκις εξητήσαμεν; Προτείνω να εκφρασθή ανενδοιάστως το φρόνημα των παρόντων και να δηλωθή προς τας Δυνάμεις, ότι, εις την προκειμένην περίστασιν, πάντες οι Κρήτες συντάσσονται, ψυχή και σώματι μετά των εν Θερίσω».

- Ποιο ήταν το έργο της «Προσωρινής κυβέρνησης της Κρήτης» που είχε έδρα το Θέρισσο; Να το αξιολογήσετε.
- Πώς αντιμετωπίστηκε η κρίση σε διπλωματικό επίπεδο;
- Έδρασε εγκαίρως η διπλωματία των Μεγάλων Δυνάμεων, κατά τη ρήση του Βενιζέλου που παρατίθεται στο σχολικό μας βιβλίο (*...απέδειξεν ότι η διπλωματία εις των ζητημάτων των υποδούλων λαών την λύσιν προβαίνει μόνον όταν ταύτα τίθενται προ αυτής υπό την οξυτάτην μορφήν της εθνικής εξεγέρσεως...*);
- Ποιες αξιώσεις πρόβαλλαν οι επαναστάτες και πως δικαιολογούνται οι αναδιπλώσεις που ακολούθησαν;

δ. Το τέλος της επανάστασης του Θερίσου και ο θρίαμβος της πολιτικής του Ελ. Βενιζέλου

- Ποιοι λόγοι ανάγκασαν τις Μεγάλες Δυνάμεις να απευθυνθούν με τελεσίγραφο στους Κρήτες επαναστάτες στις αρχές του Ιούλη του 1905;
- Ποιες δεσμεύσεις ανέλαβαν και με ποιον όρο έναντι των επαναστατών;
- Ποια ήταν η κατάληξη των διαπραγματεύσεων ανάμεσα στους επαναστάτες και τους αντιπροσώπους των Μεγάλων Δυνάμεων;
- Να αποτιμήσετε τα οφέλη από το κίνημα του Θερίσου για το Κρητικό Ζήτημα. Ποιες εξελίξεις δρομολογήθηκαν από τη συμφωνία των Μουρνιών και έπειτα;
- Ποιο ήταν το έργο της Β΄ Συντακτικής Συνέλευσης που συγκροτήθηκε το 1906;
- Ποιο καθεστώς επικράτησε στο νησί και σε ποιον παραχωρήθηκε το δικαίωμα διορισμού Ύπατου Αρμοστή στην Κρήτη;
- Ποια στάση τήρησε ο πρίγκηπας Γεώργιος και γιατί;
- Ποιο πρόσωπο υπέδειξε ο βασιλιάς Γεώργιος ο Α΄ για το αξίωμα του Ύπατου Αρμοστή;

Η αποτίμηση του Κινήματος του Θερίσου από τον ίδιο τον Βενιζέλο (άρθρο του στην εφημερίδα «Κήρυξ» των Χανίων (27 Απριλίου 1907):

Εις τον Κρητικόν Λαόν ουδείς πλέον αρνείται δικαίωμα γνώμης, και γνώμης κυρίας, επί της εθνικής αυτού εξελίξεως. Το Κρητικό Ζήτημα ανεγνωρίσθη ως κατ' εξοχήν εθνικό ζήτημα και όχι δυναστική υπόθεσις, ο δε κ. Θεοτόκης, ως υπεύθυνος του κράτους κυβερνήτης, διεξήγαγε τας διαπραγματεύσεις συνεπεία των οποίων ανεγνωρίσθη εις τον βασιλέα των Ελλήνων το δικαίωμα της υποδείξεως του Υπάτου Αρμοστού. Αι συληθείσαι ελευθερίαι του Κρητικού Λαού απεδόθησαν και πάλιν εις αυτόν αρτιότεραι, ησφαλισμένοι δε δια νέου πολιτεύματος, το οποίον επεβλήθη κατόπιν μιας επαναστάσεως και το οποίον μετέθηκε τον άξονα της πολιτικής δυνάμεως προς το μέρος του λαϊκού παράγοντος...

- Πώς αποτιμά τις κατακτήσεις των αγώνων τους ο Ελευθέριος Βενιζέλος στο άρθρο αυτό;
- Ας κάνουμε εδώ μια γνωριμία με το Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών και Μελετών «Ελευθέριος Βενιζέλος» και ας παρακολουθήσουμε μία μαθητική δημιουργία ιστορικού ντοκουμαντέρ εμπνευσμένη από την επανάσταση του Θερίσου.

<http://www.venizelos-foundation.gr/el/theriso-1905-praktika/>

https://www.youtube.com/watch?v=V5W4Uzup6_k

Θέματα Νεοελληνικής Ιστορίας Γ΄ Λυκείου Κλάδος Οικονομίας

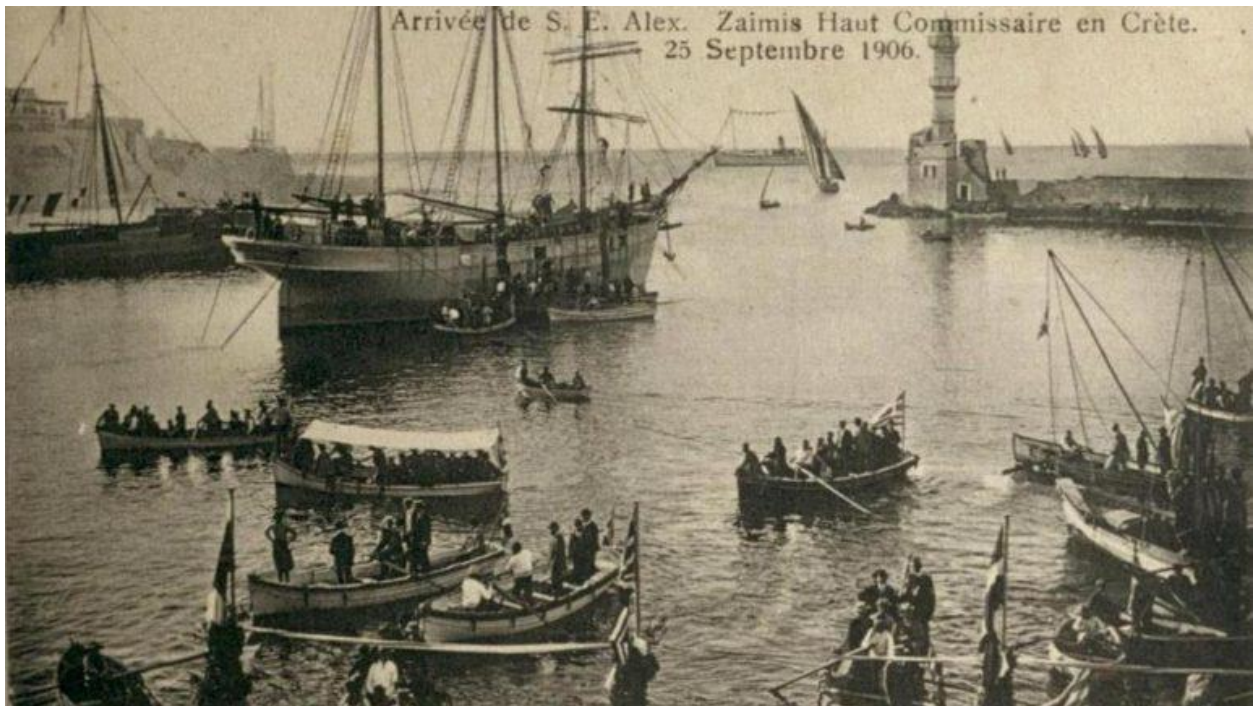
ΤΟ ΚΡΗΤΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ ΑΠΟΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΑΠΟΨΗ ΚΑΤΑ ΤΟΝ 19^ο ΚΑΙ ΤΙΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ 20^ο ΑΙΩΝΑ

Ε. Η ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΗΣ ΑΥΤΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ Η ΕΝΩΣΗ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ ΜΕ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

5. Η αρμοστεία του Αλέξανδρου Ζαΐμη (1906-1908)

Διδακτικοί στόχοι

- Να κατανοήσουμε τη σημασία του διορισμού του Αλ. Ζαΐμη ως Ύπατου Αρμοστή στην Κρήτη.
- Να αποτιμήσουμε το έργο του από τη θέση αυτή και ιδιαίτερα τη συγκρότηση της Πολιτοφυλακής.
- Να αντιληφθούμε τη συμβολή του στην απόφαση εκκένωσης της Κρήτης από τις ξένες Δυνάμεις.

Ερωτήσεις- Θέματα για συζήτηση

- Γιατί θα μπορούσαμε να υποστηρίξουμε ότι ο Αλέξανδρος Ζαΐμης υπήρξε το καταλληλότερο πρόσωπο για το αξίωμα του Ύπατου Αρμοστή μετά την παραίτηση του πρίγκηπα Γεωργίου; Για να απαντήσετε, να διαβάσετε τη βιογραφία του. <http://mikros->

romios.gr/%CE%B7-%CF%80%CF%81%CE%BF%CF%83%CF%86%CE%BF%CF%81%CE%AC-%CF%84%CE%BF%CF%85-%CE%B1%CE%BB%CE%AD%CE%BE%CE%B1%CE%BD%CE%B4%CF%81%CE%BF%CF%85-%CE%B6%CE%B1%CF%8A%CE%BC%CE%B7-%CF%80%CE%BF%CF%85-%CE%B1%CE%BD/

- Πότε ανέλαβε τα καθήκοντά του και ποια στάθηκαν τα πρώτα μελήματά του; Με ποια αποτελέσματα;
- Ποιο είναι το σημαντικότερο επίτευγμά του και γιατί;
- Σε ποια απόφαση και με ποιον όρο, οδήγησε τις Μεγάλες Δυνάμεις η συνετή και ικανή διακυβέρνησή του;
- Πώς εξέφρασε η Κρητική Βουλή τις ευχαριστίες της για τη νέα πραγματικότητα; Τι σήμαινε αυτή για την Κρήτη;

Διάγγελμα του Αλεξάνδρου Ζαΐμη

Προς τον Κρητικόν Λαόν,

Τη υποδείξει και εκλογή της Αυτού Μεγαλειότητος του Βασιλέως των Ελλήνων Γεωργίου του Α΄ αι Προστάτιδες Δυνάμεις μοι ενεπιστεύθησαν το αξίωμα του Υπάτου Αρμοστού της νήσου. Αναλαβών σήμερον τα καθήκοντά μου πεποιθήσιν έχω, ότι και παρά τω Κρητικώ Λαώ, ως εν εμοί, η αυτή κρατεί αφοσίωσις προς τους ελευθέρους θεσμούς. Των θεσμών δε τούτων την ανάπτυξιν απεκδέχομαι από της συνέσεως των μελών της Συντακτικής Συνελεύσεως φρονών ότι, όπως η Ελευθέρα Ελλάς, ούτω και η Κρήτη, το ηρωικόν τούτο τμήμα του Γένους, μόνο δια φιλελευθέρων θεσμών δύναται να προοδεύση. Την ισότητα πάντων ενώπιον των Νόμων άνευ διακρίσεως θρησκευάματος, την ελευθερίαν του τύπου, πρώτα δε πάντων την ανεξαρτησίαν των δικαστικών λειτουργιών θεωρώ ως βάσεις πάσης ευνομουμένης Πολιτείας.

Κοινοί εισιν οι πόθοι της Ελλάδος και της Κρήτης· πολλά δε κατά τον προ μικρού χρόνον είχαν συντελεσθή, προλειαίνοντα την οδόν την άγουσαν προς την τελικήν λύσιν. Δια της Διακοινώσεώς των όμως από 1 Αυγούστου ε.έ. προς την Α.Μ. τον Βασιλέα των Ελλήνων, αι Προστάτιδες Δυνάμεις απτότερον έτι ή μέχρι τούδε παρέσχον δείγμα της επιθυμίας, ην έχουσιν όπως, κατά το δυνατόν, λαμβάνωσιν υπόψη τους εθνικούς πόθους του Κρητικού Λαού...

Εν Χανίοις τη 18 Σεπτεμβρίου 1906

Τιμοθέου Βενιέρη «Η Κρήτη» Ηράκλειον 1912, σ.242

α. Πώς προοικονομείται από το διάγγελμα αυτό η διακυβέρνηση του Αλ. Ζαΐμη; Επαληθεύτηκε στη διάρκεια της θητείας του;

β. Ποιον τρόπο πειθούς, συχνό στον πολιτικό λόγο, απαντάμε στο διάγγελμα αυτό;

Ο Ελευθέριος Βενιζέλος για τον Αλέξανδρο Ζαΐμη

Η επιτυχία του κ. Ζαΐμη εις το κεφαλαιώδους σημασίας ζήτημα της ολοσχερούς εκκενώσεως της νήσου υπό των διεθνών στρατευμάτων, ερχομένη μετά τόσας άλλας επιτυχίας αυτού μέχρι

σήμερον και μετά την κολοσσιαίαν αποτυχίαν του βασιλόπαιδος Γεωργίου, θέλει πείσει, ελπίζομεν, τους αγαθούς πατριώτας, τους οποίους ανησύχει η ιδέα της αντικαταστάσεως του βασιλόπαιδος δια πολιτικού προσώπου, ότι τα προσόντα τα οποία πρέπει να περικοσμούν ένα Κυβερνήτην, είναι άσχετα προς το χρώμα του αίματος το οποίον ρέει εις τας φλέβας του.

Εφημερίδα «Κήρυξ» των Χανίων, φ.4 Μαΐου

α. Πώς αποτιμά την πολιτική του Ζαΐμη στην Κρήτη ο Ελευθέριος Βενιζέλος;

β. Ποια στερεότυπη αντίληψη της εποχής εκείνης καταρρίπτει;

- Με βάση την ιστορική αφήγηση και το παράθεμα, να απαντήσετε στις ερωτήσεις που ακολουθούν.

Ο βασιλιάς Γεώργιος, σε απάντηση της ευρωπαϊκής διακοινώσεως, έσπευσε αυθημερόν να υποδείξει ως αντικαταστάτη του πρίγκιπα Γεωργίου τον Αλέξανδρο Ζαΐμη, πολιτικό ηγέτη έμπειρο και μετριοπαθή. Η αποχώρηση του πρώτου και η μεταβίβαση του ύπατου αξιώματος της Κρητικής Πολιτείας στον νέο αρμοστή πραγματοποιήθηκε τον Σεπτέμβριο του 1906. Η σθεναρή στάση της ελληνικής κυβερνήσεως και η προσαρμογή του πρίγκιπα Γεωργίου στις οδηγίες της κατέστησαν δυνατή την έγκαιρη απομόνωση των αδιάλλακτων φιλοπριγκιπικών στοιχείων, τα οποία επιδίωξαν να ματαιώσουν την αναχώρησή του. [...]

Η προκήρυξη του νέου ύπατου αρμοστή προς τον κρητικό λαό, ευθύς μετά την άφιξή του στη Μεγαλόνησο, προήγγειλε την εφαρμογή του κοινοβουλευτικού συστήματος. [...] Η παροχή αμνηστίας προς τους υπεύθυνους των αιματηρών γεγονότων, που συνόδευσαν την αποχώρηση του πρίγκιπα Γεωργίου, υπογράμμισε την επιθυμία του νέου κυβερνήτη να συμβάλει στην αποκατάσταση της εσωτερικής ομόνοιας. Η ολοκλήρωση εξάλλου των εργασιών της νέας Συντακτικής Εθνοσυνελεύσεως σε διάστημα τεσσάρων μόνο μηνών επιβεβαίωσε την οριστική κατίσχυση της νομιμότητας και την εμπέδωση των φιλελεύθερων κοινοβουλευτικών αρχών. Σειρά νέων νομοθετημάτων συνέτεινε στη βελτίωση της λειτουργίας των διοικητικών μηχανισμών αλλά και στην πληρέστερη θεσμοποίηση της αυτονομίας. Η οργάνωση ιδιαίτερα της κρητικής πολιτοφυλακής, κάτω από την εποπτεία Ελλήνων αξιωματούχων, παρείχε τις προϋποθέσεις για τη σύντομη αντικατάσταση των διεθνών αγκυλώσεων...

Ιστορία του Ελληνικού Έθνους, τ. ΙΔ', «Εκδοτική Αθηνών», Αθήνα 1977, σελ. 213-214

α. Ποια ήταν η στάση της ελληνικής κυβέρνησης απέναντι στον πρίγκιπα και στους υποστηρικτές του στην Κρήτη;

β. Να χαρακτηρίσετε τον Αλ. Ζαΐμη από τη στάση του απέναντι στους ένθερμους υποστηρικτές του προκατόχου του; Τι μαρτυρεί και πού αποσκοπεί μια τέτοια στάση;

γ. Τι δηλώνει το σύντομο των εργασιών της Εθνοσυνέλευσης και το νομοθετικό της έργο;

Θέματα Νεοελληνικής Ιστορίας Γ΄ Λυκείου Κλάδος Οικονομίας

ΤΟ ΚΡΗΤΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ ΑΠΟ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΑΠΟΨΗ ΚΑΤΑ ΤΟΝ 19^ο ΚΑΙ ΤΙΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ 20^ο ΑΙΩΝΑ

Ε. Η ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΗΣ ΑΥΤΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ Η ΕΝΩΣΗ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ ΜΕ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

6. Η κατάλυση της Αρμοστείας στην Κρήτη. Το πρώτο ενωτικό Ψήφισμα των Κρητών

Διδακτικοί στόχοι

- Να αντιληφθούμε πώς οι πολιτικές εξελίξεις στα Βαλκάνια επηρέασαν το Κρητικό Ζήτημα.
- Να ερμηνεύσουμε τη στάση της ελληνικής κυβέρνησης απέναντι στην κρητική πολιτεία.

Ερωτήσεις

- Ποιες εξελίξεις στα Βαλκάνια και γιατί, επηρέασαν την πορεία του Κρητικού Ζητήματος;
- Ποια ήταν η αντίδραση της ελληνικής κυβέρνησης και ποιες οι ενέργειες των Κρητών;
- Τι σήμαινε για τους Κρήτες το ψήφισμα της 24^{ης} Σεπτεμβρίου 1908;
- Ποια στάση τήρησε η ελληνική κυβέρνηση στη νέα πολιτειακή κατάσταση του νησιού και γιατί;

Παραθέματα

1. Χειρόγραφη προκήρυξη του Ελευθερίου Βενιζέλου

Τρίτη μεσονύκτιον 22 Σεπτεμβρίου 1908

Αγαπητοί συμπατριώται,

Της Βουλγαρίας ανακηρυχθείσης εις Βασίλειον, ανάγκη αμέσως αύριον να κηρύξωμεν και ημείς την ένωσιν. Παραλάβετε όσους περισσοτέρους δύνασθε άόπλους και έλθετε αύριον εις Χανιά έως τας 2 μ.μ.

Ζήτω το Έθνος, ζήτω η ένωσις
Ελευθ.Βενιζέλος
Εμμ.Ξηράς
Χρ. Θ. Πλουμιδάκης
Εμμ. Παπαγιαννάκης

Στέλλα Αλιγιζάκη *Η επαναστατική προκήρυξη της 22 Σεπτεμβρίου 1908. Συμβολή στην Κρητική Ιστορία της περιόδου της Αυτονομίας*, Αθήνα 1982, σ.71

2. Το Νεοτουρκικό κίνημα πραγματοποιήθηκε στη Μακεδονία τον Ιούνιο του 1908 από αξιωματικούς κυρίως του τρίτου Οθωμανικού Σώματος Στρατού... Οι εθνικιστές Νεότουρκοι της Θεσσαλονίκης κινήθηκαν αστραπιαία. Αφού κατέλαβαν την αρχή έστειλαν τελεσίγραφο στον Αβδούλ Χαμίτ να επαναφέρει το σύνταγμα του 1876 μέσα σε 24 ώρες.

Υποκύπτοντας στις πιέσεις αυτές και στις παραινέσεις των συμβούλων του, ο σουλτάνος αναγνώρισε τον Ιούλιο του 1908 την ισχύ του συντάγματος, με την υστεροβουλία ίσως να κερδίσει χρόνο για να οργανώσει τη συντριβή των επαναστατών. Η είδηση ωστόσο της νίκης

αυτής των Νεοτούρκων έγινε δεκτή με ενθουσιασμό από όλες τις εθνότητες της Μακεδονίας. Έλληνες, Βούλγαροι, Αρμένιοι και Τούρκοι αγκαλιάζονταν στους δρόμους της Θεσσαλονίκης πανηγυρίζοντας την αφετηρία μιας νέας εποχής ειρηνικής συμβιώσεως. Ο Νεότουρκος ηγέτης Εμβέρ πασάς δήλωσε ότι δεν υπήρχαν πια εθνότητες, αλλά αδελφοί Οθωμανοί με ίσα δικαιώματα.

Το κίνημα των Νεοτούρκων έδωσε την ευκαιρία στη Βουλγαρία να ανακηρύξει παρά τη Συνθήκη του Βερολίνου, την ανεξαρτησία της από την τουρκική επικυριαρχία (Οκτώβριος 1908) και στην Αυστρία σχεδόν ταυτόχρονα να προσαρτήσει τις δύο νοτιοσλαβικές επαρχίες Βοσνία και Ερζεγοβίνη που κατείχε ήδη στρατιωτικά από το 1878...Οι Νεότουρκοι αναγνώρισαν την προσάρτηση των επαρχιών και τη βουλγαρική ανεξαρτησία, αφού εξασφάλισαν αποζημιώσεις από τους Αυστριακούς και τους Βουλγάρους (μετά από ρωσική μεσολάβηση).

I.E.E., τόμος ΙΔ', σ. 255

- Γιατί, άραγε, ο Βενιζέλος συμβουλεύει τους συμπατριώτες του να δράσουν ακαριαία;
- Ποιο γνωστό σας κίνημα και με ποιους στόχους εκδηλώθηκε το 1908 στην Θεσσαλονίκη;
- Γιατί το κίνημα των Νεότουρκων το 1908 δημιούργησε ένα κλίμα ευφορίας στα Βαλκάνια και ποιες εξελίξεις δρομολόγησε στην περιοχή αυτή;

3.Το Ψήφισμα της 24ης Σεπτεμβρίου 1908

«Η Κυβέρνησις της Κρήτης, διερμηνεύουσα το αναλλοίωτον φρόνημα του Κρητικού Λαού, κηρύσσει την ανεξαρτησίαν της Κρήτης και την ένωσιν αυτής μετά της Ελλάδος, όπως μετ' αυτής αποτελέση αδιαίρετον και αδιάσπαστον Συνταγματικόν Βασίλειον. Παρακαλεί την Α.Μ. τον Βασιλέα ν' αναλάβη την διακυβέρνησιν της νήσου. Δηλοί ότι μέχρι τούτου θέλει συνεχίσει να κυβερνά την νήσον εν ονόματι της Α.Μ. του Βασιλέως των Ελλήνων, κατά τους νόμους του Ελληνικού Βασιλείου. Εντέλλεται εις τας Αρχάς της νήσου, όπως, συμφώνως τω Ψηφίσματι τούτω, εξακολουθήσωσι ν' ασκώσι τα καθήκοντα της υπηρεσίας των».

- Ποιες προθέσεις διακηρύσσει ο κρητικός λαός στο ενωτικό ψήφισμα δια των εκπροσώπων του;

Θέματα Νεοελληνικής Ιστορίας Γ΄ Λυκείου Κλάδος Οικονομίας

ΤΟ ΚΡΗΤΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ ΑΠΟ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΑΠΟΨΗ ΚΑΤΑ ΤΟΝ 19^ο ΚΑΙ ΤΙΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ 20^ο ΑΙΩΝΑ

Ε. Η ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΗΣ ΑΥΤΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ Η ΕΝΩΣΗ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ ΜΕ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

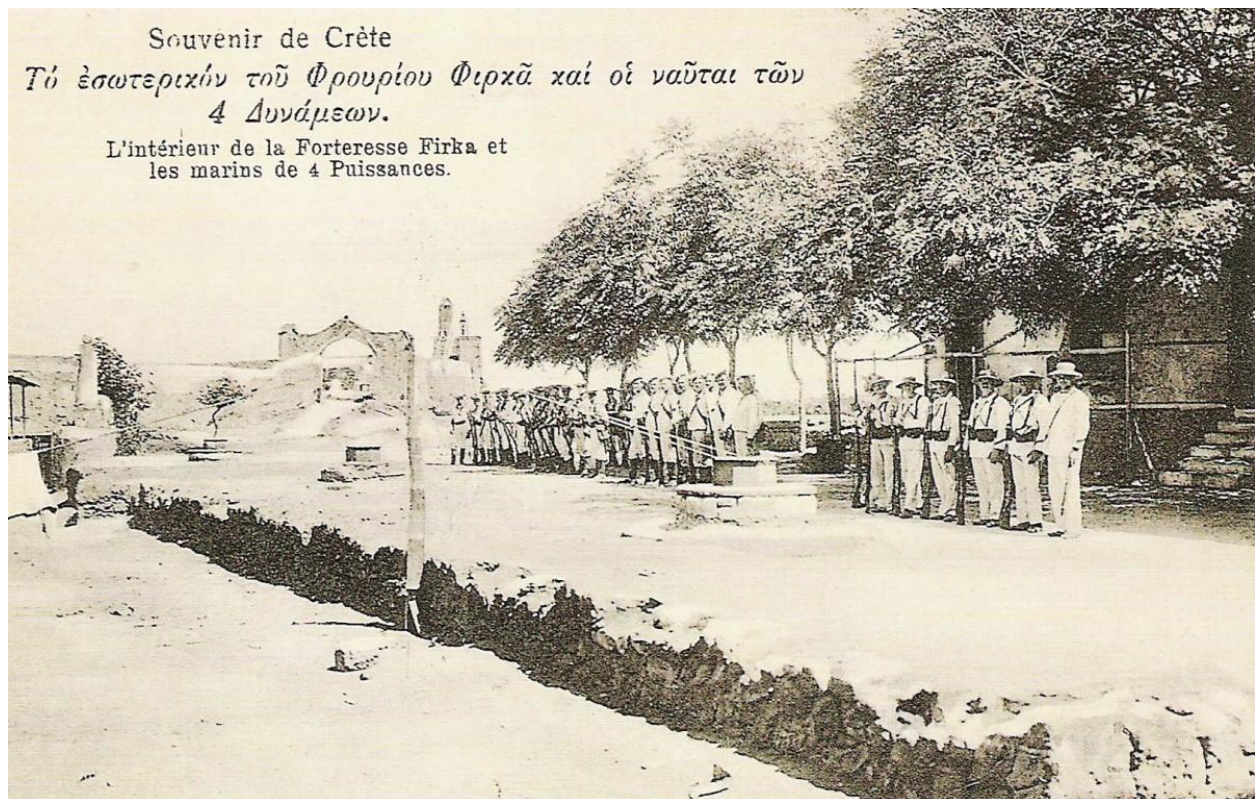
7. Τα γεγονότα των ετών 1909-1913

Διδακτικοί στόχοι

- Να παρακολουθήσουμε τις εξελίξεις του κρητικού Ζητήματος κατά το διάστημα 1909-1910.
- Να κατανοήσουμε τη στάση των Μεγάλων Δυνάμεων απέναντι στο ενωτικό ψήφισμα.
- Να αντιληφθούμε τη σημασία της πολιτικής νίκης του Ελευθερίου Βενιζέλου για το Κρητικό Ζήτημα.

Ερωτήσεις

- Ποια στάση τήρησαν οι Μεγάλες Δυνάμεις στο ψήφισμα της ένωσης του 1908 της Κρήτης με την Ελλάδα; Τη θεωρείτε ξεκάθαρη;
- Ποια περιπλοκή δημιουργήθηκε με την έπαρση της ελληνικής σημαίας στο φρούριο του Φιρκά και ποια ήταν η έκβασή της;

- Πώς διαμορφώθηκε η πολιτική κατάσταση στο νησί ως το 1910;
- Ποιο ήταν το αποτέλεσμα των εκλογών του Μαρτίου του 1910 και τι σήμαινε για το Κρητικό Ζήτημα;

Παράθεμα

- Με βάση την ιστορική αφήγηση και το απόσπασμα να απαντήσετε στις ερωτήσεις που ακολουθούν.

Η αντίδραση των μεγάλων Δυνάμεων απέναντι στην επαναστατική πρωτοβουλία του κρητικού λαού

Η αντίδραση των μεγάλων Δυνάμεων απέναντι στην επαναστατική πρωτοβουλία του κρητικού λαού δεν ήταν απόλυτα αρνητική. Οι τέσσερις κυβερνήσεις, μετά από ολιγοήμερες διαβουλεύσεις, έσπευδαν να τονίσουν ότι «δεν θα απείχον του να αποβλέψουν μετ' ευμενείας προς την συζήτησιν του ζητήματος τούτου μετά της Τουρκίας, εάν η τάξις διατηρηθή εν τη νήσω και εξασφαλισθή η προστασία του μουσουλμανικού πληθυσμού». Ήδη η έκρηξη του εθνικού ενθουσιασμού που είχε και πάλι καταλάβει τους Κρήτες συμβάδιζε με την αυστηρή τήρηση της τάξεως, ενώ η κυβέρνηση των Αθηνών ήλπιζε να εντάξει την επίλυση του θέματος στο πλαίσιο μιας γενικότερης ελληνοτουρκικής προσεγγίσεως. Τόσο όμως οι τολμηρές ελληνικές προσδοκίες όσο και οι καλές ευρωπαϊκές προθέσεις, δεν ήταν δυνατό να οδηγήσουν σε άμεσα θετικά αποτελέσματα, εξαιτίας της βίαιης εκδηλώσεως της τουρκικής αντιδράσεως.

Οι Νεότουρκοι εθνικιστές, μετά την αναγκαστική υποχώρηση απέναντι στη Βουλγαρία (: ανακήρυξη της σε ανεξάρτητο βασίλειο) και στην Αυστροουγγαρία (: προσάρτηση της Βοσνίας - Ερζεγοβίνης), αναζητούσαν στη ματαίωση της ενωτικής λύσεως το έρεισμα μιας πρώτης

διπλωματικής επιτυχίας. Οι ζωνρές λαϊκές αντιδράσεις των δρόμων, στην πρωτεύουσα και στις επαρχίες, συνδυάζονταν με τη σταθερή επίσημη επίκληση της ανάγκης για τη διατήρηση της υφιστάμενης ισορροπίας στο χώρο του Αιγαίου και της ανατολικής Μεσογείου. Πίσω από την παράταση των διαπραγματεύσεων δεν ήταν πλέον δύσκολο να διαφανεί η επιφυλακτικότητα αρχικά και η υπαναχώρηση στη συνέχεια των προστάτιδων Δυνάμεων.

Σ' αυτό ακριβώς το σημείο, η Τουρκία έκρινε σκόπιμο να ζητήσει και την πλήρη διευκρίνιση των ευρωπαϊκών προθέσεων. Η απαντητική διακοίνωση της 4ης Ιανουαρίου ανταποκρινόταν στις τουρκικές αξιώσεις, υπογραμμίζοντας ότι δεν είχε ακόμη φθάσει η στιγμή για τον επιβαλλόμενο διακανονισμό του Κρητικού ζητήματος, με προϋπόθεση τη σύμφωνη πάντοτε γνώμη της Πύλης. Η ουσιαστική εντούτοις απεμπόληση της διαπραγματευτικής διαδικασίας με άμεσο στόχο την ένωση δεν ανέστειλε την εφαρμογή της αποφάσεως των Δυνάμεων να αποσύρουν από τη Μεγαλόνησο τα υπόλοιπα στρατεύματά τους.

I.E.E., τόμος I', σ. 214

α. Πώς θα τεκμηριώνετε την κρίση που διατυπώνεται στην πρώτη περίοδο της πηγής;

β. Ποιες προϋποθέσεις έθεσαν στους Κρήτες οι Μεγάλες Δυνάμεις, για να συζητήσουν με την Τουρκία το Κρητικό Ζήτημα;

γ. Ποια στάση τήρησε η Τουρκία απέναντι στο ενωτικό ψήφισμα των Κρητών; Πώς εξηγείται η διαφορετική της στάση απέναντι στην Αυστρία και την Βουλγαρία σε αντίστοιχα ζητήματα;

δ. Πού οφείλεται η αναδίπλωση των Μεγάλων Δυνάμεων; Τι κέρδισε η Κρήτη από αυτήν την εξέλιξη;

Θέματα Νεοελληνικής Ιστορίας Γ' Λυκείου Κλάδος Οικονομίας

ΤΟ ΚΡΗΤΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ ΑΠΟ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΑΠΟΨΗ ΚΑΤΑ ΤΟΝ 19^ο ΚΑΙ ΤΙΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ 20^ο ΑΙΩΝΑ

Ε. Η ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΗΣ ΑΥΤΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ Η ΕΝΩΣΗ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ ΜΕ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

8. Η μετάκληση του Βενιζέλου στην Αθήνα και οι επιπτώσεις στο Κρητικό Ζήτημα

Διδακτικοί στόχοι

- Να συνειδητοποιήσουμε τη σημασία της ανόδου του Βενιζέλου στον πολιτικό στίβο της ελεύθερης Ελλάδας
- Να κατανοήσουμε τις διαφορετικές αντιδράσεις των Κρητικών.
- Να αντιληφθούμε τη σκέψη και τη στάση του Βενιζέλου για το Κρητικό Ζήτημα.

Ερωτήσεις

- Πώς επηρέασε το Κίνημα στο Γουδί τις εξελίξεις στο Κρητικό Ζήτημα; Ποιον δρόμο άνοιξε για τον Ελευθέριο Βενιζέλο;
- Γιατί η αντίδραση των Κρητών υπήρξε αμφιθυμική απέναντι στην πολιτική άνοδο του Βενιζέλου;
- Ποια στάση, παρά τις προσδοκίες των Κρητικών, τήρησε ο Βενιζέλος και γιατί;
- Τι προκάλεσε στην Κρήτη αυτή η στάση του και σε ποιες ενέργειες οδήγησε τους Κρητικούς;

Ο Ελευθέριος Βενιζέλος με φίλους και συναγωνιστές στο Δημοτικό Κήπο Χανίων, την ημέρα της αναχώρησής του στην Αθήνα το 1910.

Παραθέματα

- Αφού διαβάσετε με προσοχή τα παραθέματα και σε συνδυασμό με την ιστορική αφήγηση, να αιτιολογήσετε τη στάση του Βενιζέλου απέναντι στα επιτακτικά αιτήματα των συμπατριωτών του Κρητών, κάνοντας αναφορά και στην πολιτική του προσωπικότητα και στα γενικότερα προβλήματα του ελληνικού κράτους την περίοδο εκείνη.

1.Ο Βενιζέλος έφτασε στην Αθήνα του 1909 σαν την ποτιστική βροχή ύστερα από άνυδρα χρόνια. Το έδαφος ήταν έτοιμο γι' αυτόν... Συνδύαζε τα χαρακτηριστικά του επαναστάτη και του αναμορφωτή. Είχε τη μεθοδευμένη σκέψη του μεταρρυθμιστή, που όμως ήταν διατεθειμένος να φτάσει ως την ανατροπή όταν η θέλησή του δεν εισακουόταν. Ο βουλευτικός αυτός ηγέτης, αν και προτιμούσε την τέχνη του εφικτού και τη σταδιακή αλλαγή από την επανάσταση, υπήρξε πάντοτε παράφορος υποστηρικτής των θέσεών του...

ο Ελευθέριος πίσω από τον Βενιζέλο Σειρά: *ΗΓΕΤΕΣ*, επιστημ. επιμέλεια: Θάνος Βερέμης, σ. 45

2.Απόσπασμα από το μήνυμα του Ελευθερίου Βενιζέλου στον Ραγκαβή, αντιπρόσωπο της Ελληνικής κυβέρνησης στην Κρήτη, στο οποίο, μεταξύ άλλων, ανέφερε:

Δεν επιτρέπεται να θυσιασθούν τα κεκτημένα διά της σπουδής. Δεν είναι εντροπή διά την μικράν Κρήτη να μιμηθή μέγιστα έθνη και να υπομείνη. Ουδείς γνωρίζει τι εκπλήξεις θα προκύψουν εκ του ιταλοτουρκικού πολέμου. Οι Κρήτες λησμονούν ότι τίθενται αντιμέτωποι όχι μόνον της Τουρκίας και των Μεγάλων Δυνάμεων αλλά και αυτού τούτου του Ελευθέρου Βασιλείου, του οποίου η κυβέρνηση δεν ευνοεί να αποδεχθή το Κρητικόν πραξικόπημα και να έλθη εις άκαιρον ρήξιν με την Τουρκίαν. Συντόμως και άνευ απωλείας μίας ημέρας ασχολουμένη με την στρατιωτική συγκρότησιν της χώρας, η κυβέρνηση αξιοί όπως εις την γνώμην της προσαρμοσθή η γνώμη των πολιτικών αρχηγών της Κρήτης.

Σημείωση: Στο απόσπασμα αυτό γίνεται μνεία του ιταλοτουρκικού πολέμου. Πρόκειται για τον Λιβυκό ή πόλεμο της Τριπολίτιδας από το Σεπτέμβριο του 1911 ως τον Οκτώβριο του 1912, κατά τον οποίο οι Ιταλοί ως νικητές κατέλαβαν οθωμανικές περιοχές στα παράλια της Αφρικής αλλά και τα Δωδεκάνησα. Η ήττα αυτή των Οθωμανών αναπτέρωσε το ηθικό των Βαλκανικών λαών που κήρυξαν τον Α΄ Βαλκανικό πόλεμο πριν καλά καλά τελειώσει ο ιταλοτουρκικός.

3. Σταθερή άρνηση του Βενιζέλου να επιτρέψει την είσοδο Κρητών βουλευτών στο Ελληνικό Κοινοβούλιο. Σχετικό έγγραφο προς το Προεδρείο της Βουλής:

«Της Ελλάδος μη αποδεχθείσης εισέτι το Κρητικόν κήρυγμα της ενώσεως η Κρήτη ούτε από απόψεως εσωτερικού δημοσίου δικαίου πολύ δε ολιγώτερον από απόψεως διεθνούς δικαίου, δύναται να θεωρηθή αποτελούσα μέρος της Ελληνικής Επικρατείας, ώστε να δικαιούται ν' αντιπροσωπεύηται κατά το Σύνταγμα εν τω εν Αθήναις Βουλευτηρίω ... Η Κυβέρνησις είναι αδύνατον να δεχθή όπως παρεδρεύσουν οι αναφερόμενοι μετά των νομίμων αντιπροσώπων του Ελληνικού λαού, υπομινήσκει δ' ότι απόπειρα τυχόν αυτών, όπως βιαίως πραγματοποιήσωσι τους σκοπούς των, θ' απετέλει έγκλημα κατά της εν Ελλάδι καθεστηκυίας τάξεως, την οποία έχει η κυβέρνησις καθήκον να προασπίση και αν ακόμη ευρεθή εις την λυπηροτάτην ανάγκην να χρησιμοποιήση προς τούτο την ένοπλον δύναμιν. Η κυβέρνησις άλλως τε ελπίζει ότι οι Κρήτες αντιπρόσωποι δεν θα φθάσουν να ωθήσουν τα πράγματα μέχρι τοιαύτης ακρότητος και ότι ο εγνωσμένος αυτών πατριωτισμός θα τους αγάγη εις την αναγνώρισιν ότι ο επιδιωκόμενος υπ' αυτών Εθνικός σκοπός ήκιστα δύναται να υπηρετηθή δια προκλήσεως εσωτερικών αταξιών και ανωμαλιών». [Πηγή: Κ. Σβολόπουλος, Ι.Ε.Ε., τόμος ΙΔ', σ. 284]

4. Η συνείδηση της ανεπάρκειας των προϋποθέσεων, οι οποίες θα ήταν δυνατόν να επιτρέψουν την αποτελεσματική διεκδίκηση των εθνικών δικαίων στο στρατιωτικό ή το διπλωματικό πεδίο, ενίσχυσε τον Ελευθέριο Βενιζέλο στην απόφαση να καλλιεργήσει κλίμα υφέσεως στις σχέσεις με τους βαλκανικούς γείτονες και, ιδίως, την Τουρκία. Ο νέος Έλληνας πρωθυπουργός επιδίωκε, πράγματι, από το ένα μέρος να αποφύγει μια άκαιρη και ίσως μοιραία περιπέτεια, και από το άλλο να κερδίσει πολύτιμο χρόνο στην προσπάθεια για την ενίσχυση του ένοπλου δυναμικού της χώρας. Η άμεση συνειδητοποίηση της γενικότερης αυτής αναγκαιότητας εξηγεί τη συγκρατημένη και μετριοπαθή στάση του απέναντι στην επικυρίαρχη Τουρκία, στα τελευταία ιδίως χρόνια της πολιτείας του στην Κρήτη. Θα ήταν ακόμη δυνατόν να υποστηριχθεί ότι, ευθύς μετά τον Ιούλιο του 1908, είχε προσωρινά τουλάχιστον συμμεριστεί τις τολμηρές ελπίδες ευρύτερων κύκλων του πανελληνίου για μια εποικοδομητική συνεργασία των δυο λαών στα πλαίσια του φιλελεύθερου συντάγματος που επαγγελόταν η νεοτουρκική επανάσταση και, κατ' επέκταση, στο επίπεδο των διακρατικών ελληνοτουρκικών σχέσεων. [...] Άμεσα συναρτημένη με τη γενικότερη αυτή φροντίδα είναι δυνατό να θεωρηθεί και η τακτική του Βενιζέλου στην αντιμετώπιση των ειδικότερων προβλημάτων της κρητικής πολιτείας.

Κ. Σβολόπουλος, Ι.Ε.Ε., Εκδοτική Αθηνών, τ. ΙΔ', σ. 280

Θέματα Νεοελληνικής Ιστορίας Γ' Λυκείου Κλάδος Οικονομίας

ΤΟ ΚΡΗΤΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ ΑΠΟ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΑΠΟΨΗ ΚΑΤΑ ΤΟΝ 19^ο ΚΑΙ ΤΙΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ 20^{ού} ΑΙΩΝΑ

Ε. Η ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΗΣ ΑΥΤΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ Η ΕΝΩΣΗ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ ΜΕ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

9. Η οριστική λύση του Κρητικού Ζητήματος

Διδακτικοί στόχοι

- Να αντιληφθούμε ότι κάποιες φορές οι εξελίξεις ξεπερνούν τα γεγονότα και παρακάμπτουν τη διπλωματία.
- Να γνωρίσουμε τις διπλωματικές κινήσεις και συνθήκες που οδήγησαν στην αποδοχή της ένωσης της Κρήτης με την Ελλάδα.
- Να κατανοήσουμε τον ενθουσιασμό των Κρητικών και τη σημασία της ένωσης για την Ελλάδα.

Ερωτήσεις

- Με ποια αφορμή και κάτω από ποιες συνθήκες έγιναν δεκτοί στο ελληνικό Κοινοβούλιο οι Κρήτες βουλευτές;
- Ποια ήταν η αντίδραση του Προέδρου της Βουλής και του πρωθυπουργού Ελευθερίου Βενιζέλου στην ένταξη των Κρητών βουλευτών; Πώς δικαιολογείτε τη στάση του δευτέρου;
- Ποιο πρόσωπο επιλέχθηκε για τη θέση του Γενικού Διοικητή της Κρήτης από τον Βενιζέλο; Σας θυμίζει κάτι το όνομά του;
- Με ποια πράξη διατράνωσαν οι Κρητικοί τον ακράτητο πόθο τους για την ένωση με την Ελλάδα;
- Γιατί η νίκη των Ελλήνων στους Βαλκανικούς Πολέμους προώθησε τη λύση του κρητικού Ζητήματος;
- Τί όριζε σχετικά η συνθήκη του Λονδίνου (30 Μαΐου 1913) και η ελληνοτουρκική συνθήκη της 14^{ης} Νοεμβρίου 1913;
- Ποια στάση τήρησαν οι Μεγάλες Δυνάμεις στις εξελίξεις αυτές;
- Πότε ακριβώς, πού και ενώπιον ποιων έγινε η επίσημη ένωση της Κρήτης με την Ελλάδα; Ποια συμβολική πράξη την επιβεβαίωσε;
- Τι θυμίζει σε μας σήμερα η μαρμάρινη επιγραφή που στήθηκε στο φρούριο του Φιρκά;

ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑ ΕΝ ΚΡΗΤΗ

1669-1913

ΗΤΟΙ, 267 ΕΤΗ, 7 ΜΗΝΕΣ, 7 ΗΜΕΡΑΙ

ΕΤΗ ΑΓΩΝΙΑΣ

Παραθέματα

- Ποιος είναι ο συμβολισμός της λαϊκής εικόνας που σας δίνεται;

- Διαβάστε τα δημοσιεύματα της εποχής εκείνης και βρείτε τα στοιχεία εκείνα που προσδίδουν επίσημο, παλλαϊκό και πανηγυρικό χαρακτήρα στην ένωση της Κρήτης με την Ελλάδα.

Εφημερίδα της εποχής γράφει:

«Την πρωΐαν της μεγάλης εκείνης ημέρας, ημέραν Κυριακήν, το θρυλικόν *Αβέρωφ*, το θωρηκτόν *Σπέτσαι*, τα αντιτορπιτικά *Αετός* και *Πάνθηρ* ηγκυροβόλησαν προ του λιμένος των Χανίων. Επί του *Αβέρωφ* ήταν ο Βασιλιάς Κωνσταντίνος, ο πρωθυπουργός Ελευθέριος Βενιζέλος και φυσικά ο ένδοξος κυβερνήτης του, Παύλος Κουντουριώτης.

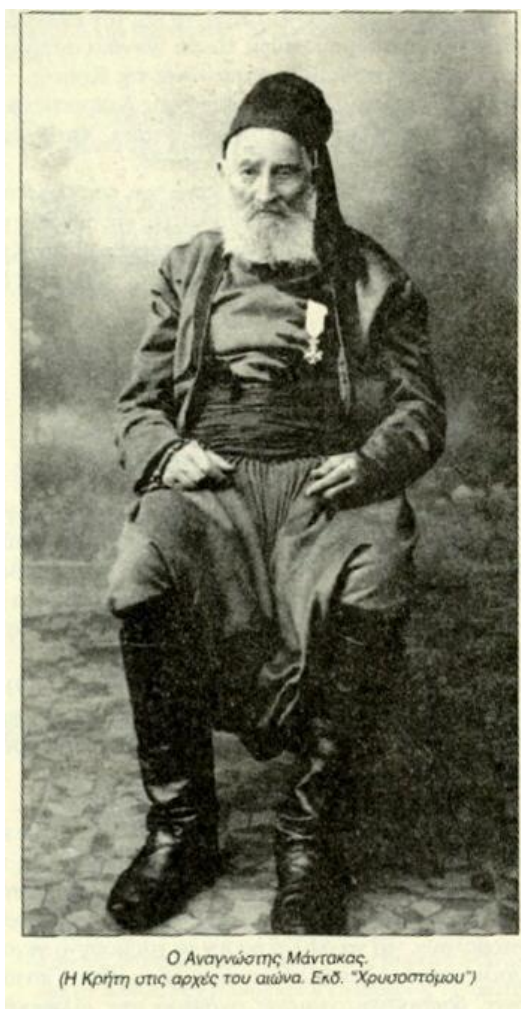
Η πόλις είχε διακοσμηθεί, μυσρίναι και δάφναι και σημαίαι εστόλιζαν τους δρόμους, τα καταστήματα, τας οικίας.

Παρά το ψύχος και την κακοκαιρίαν, χείμαρρος λαού είχε καλύψει την παραλίαν. Εις την αποβάθραν ανέμενον, ο Γενικός Διοικητής Κρήτης, Λουκάς Κανακάρης Ρούφος, ο Δήμαρχος Χανίων Εμμ. Μουντάκης μετά του Δημοτικού Συμβουλίου, οι Πρόξενοι των Μεγάλων Δυνάμεων, ο Αρχιραββίνος με μέλη της εβραϊκής κοινότητας, ο Μουφτής και οι ιμάμηδες των Τεμενιών, Αξιωματικοί της Κρητικής Χωροφυλακής, Ανώτατοι Δικαστικοί και Διοικητικοί υπάλληλοι».

Ακολούθησε δοξολογία μετά το πέρας της οποίας εσηματίσθηκε πομπή, ηγουμένου του ιερού κλήρου και των εκκλησιαστικών λαβάρων με κατεύθυνση προς το Φρούριο του Φιρκά. Το πλήθος που παρακολουθούσε την ιερή στιγμή συνταράσσεται.

Η μάντα ανακρούει τον Ελληνικό Εθνικό Ύμνο, τα πυροβόλα των πλοίων χαιρετίζουν, παραλήρημα ενθουσιασμού καταλαμβάνει τους πάντες. Δάκρυα χαράς και λυγμοί, συγκινήσεως. Ήδη η γαλανόλευκη κυματίζει επί των επάλξεων του ιστορικού φρουρίου. Δύο ηρωικές φυσιογνωμίες στην κορυφή της εξέδρας, δύο αγωνιστές Κρητικοί, ο Χατζημιχάλης Γιάνναρης και ο Αναγνώστης Μάντακας, βουρκωμένοι και πλάι τους ο πρωθυπουργός της Ελλάδας, ο Ελευθέριος Βενιζέλος, ο άλλοτε πολεμιστής του Ακρωτηρίου και επαναστάτης του Θερίσου, ζει

μια από τις ευτυχέστερες στιγμές της ζωής του, στην γενέτειρά του, τα Χανιά». Ο Ύμνος της Κρήτης δονεί την ατμόσφαιρα:
«Από φλόγες η Κρήτη ζωσμένη τα βαριά της τα σίδερα σπάει».

Πηγή: <http://www.haniotika-nea.gr/126467-1909-1913-oristiki-lusi-tou-kritikou-zitimatos/>

Η επίσημη ανακήρυξη της ένωσης έγινε στα ηλιόλουστα Χανιά την Κυριακή 1η Δεκεμβρίου 1913, παρουσία του βασιλιά Κωνσταντίνου και του πρωθυπουργού Ελευθέριου Βενιζέλου, μέσα σε ιδιαίτερα πανηγυρικό κλίμα. Η πόλις ηγρύπησε στολιζομένη. Εορτάζει δε ο ουρανός, αποκατασταθείσης από της νυκτός της γαλήνης και ανατείλαντος εαρινού ηλίου. Οι δρόμοι παρουσιάζουν όψιν λειμώνων ευωδιαζόντων από τας μυρσίνας. Παντού είναι ανηρημένοι Βυζαντιναί σημαίαι μεταξύ των κυανολεύκων. Συνωστίζονται παντού χωρικοί υψηλόκορμοι ζώσαι εικόνες του Θεοτοκοπούλου. Τα Κρητικόπουλα εις σμήνη κυκλοφορούν με τις φουφουλίτσες των. Από του Νικηφόρου Φωκά του εκδιώξαντος εκ Κρήτης τους Άραβας πρώτην φοράν Έλλην βασιλεύς αποβιβάζεται εις την νήσον, γράφει σε ανταπόκρισή της από τα Χανιά η αθηναϊκή εφημερίδα «Εστία». Οι εκδηλώσεις κορυφώθηκαν στις 11:50 το πρωί, όταν οι γηραιοί αγωνιστές Αναγνώστης Μάντακας, 94 ετών, και Χατζημιχάλης Γιάνναρης, 88 ετών, ύψωσαν την ελληνική σημαία στο φρούριο Φιρκά, ενώ την ίδια ώρα ερρίπτοντο 101 κανονιοβολισμοί από τα ναυλοχούντα ελληνικά πολεμικά πλοία.

Πηγή: <https://www.sansimera.gr/articles/704>

ΚΡΗΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΟΡΓΑΝΟΝ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΩΝ ΝΕΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΥΛΩΣ

1 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ

Ευλογητή και άγια ή ημέρα αυτή
Αιώνων πόθοι εξεπληρώθησαν. Άγώ-
νις μακροί άλλ' ένδοξοι έστεφανώθη-
σαν με το έπαύλον τό επιμόνωσ επιζη-
τηθέν και μένον άρμόζον, τήν Ένω-
σιν.

Ήμέρα τιμής μεγάλης αυτή δια τήν
Κρήτην. Ήμέρα εύτυχίας δια τούς
Κρήτας.

Μακροτάτη είνε ή ιστορία των ά-
γώνων τής Κρήτης, ισόχρονοσ σχεδόν
με τά έτη τής δουλείας αυτής.

(Δημοτική βιβλιοθήκη Ρεθύμνου)

Όσοι επιθυμούν να έχουν μια συνολική θεώρηση του Κρητικού Ζητήματος μπορούν να διαβάσουν το αφιέρωμα που ακολουθεί.

<http://www.haniotika-nea.gr/media/2013/11/enosi-kritis.pdf>